

JAARSTUKKEN 2023

Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

Inhoudsopgave

Inleiding	1
JAARVERSLAG	2
Gerealiseerd resultaat uit de bedrijfsvoering	3
Bestemming resultaat	3
Bedrijfsvoering en algemene dekkingsmiddelen	4
Wat heeft het gekost?	13
Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	18
Investerings	19
Overhead.....	22
Onvoorziene uitgaven.....	23
Paragrafen.....	24
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	25
Bedrijfsvoering	27
Financiering	28
Financieringsarrangement.....	29
Wet Open Overheid.....	31
JAARREKENING	31
Balans per 31 december	33
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar.....	35
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	36
Toelichting op de balansposten	38
Niet uit de balans blijkende verplichtingen	45
WNT-verantwoording	48
Analyse begrotingsafwijkingen	49
Incidentele baten en lasten	54
Bijlage taakvelden SWO de Wolden-Hoogeveen	55
Rechtmatigheidsverantwoording van de directie	57
OVERIGE GEGEVENS.....	59
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	60
Vaststelling	67

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening van 2023 van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen (SWO).

In dit tweede jaar van de bestuursperiode hebben zowel gemeente De Wolden als gemeente Hoogeveen vanuit hun ambities weer stappen gezet en hebben we dit vanuit de SWO ondersteund. De extra woningbouw opgaven en enkele grote infra projecten kregen te maken met strengere regels rondom stikstof. De landelijke verkiezingen van de Tweede Kamer na de val van het kabinet in de zomer van 2023 werpen hun schaduw inmiddels ook vooruit op de ambities hierbij.

De organisatieontwikkeling is na de aftrap bij de nieuwjaarsbijeenkomst via een geclusterde aanpak, bestaande uit vier pijlers, opgepakt: aantrekkelijk werkgeverschap, processen & informatie, persoonlijk leiderschap en sturingslijnen. Er zijn in 2023 behoorlijk wat stappen gezet. Zo gingen collega's samen de verdieping in tijdens pijlersessies, startte het VVE-programma, is er gewerkt aan de arbeidsmarktcommunicatie en ging het portfolioboard van start. En, het samenwerkingsmodel is ingevoerd (om de afstemming tussen de bestuurlijke programma's en de lijn te verbeteren). Om daarmee de sturing te versterken, de verbinding te verbeteren en de basis verder op orde te brengen. Dit is een proces dat meerdere jaren zal vragen met als doel dat de SWO flexibel genoeg kan worden om samen met inwoners te reageren op de vragen uit de samenleving. Daarnaast wil de SWO ook een aantrekkelijke werkgever zijn. Het lukte om, ondanks de krappe arbeidsmarkt en soms lang zoeken, een aantal professionele medewerkers in specifieke moeilijk vervulbare functies aan te nemen. Desondanks blijven ook wij merken dat de arbeidsmarkt erg krap is. Hierdoor staat de dienstverlening onder druk. Waar het echt niet anders kan moeten we overgaan tot inhuur om de continuïteit van het bedrijfsproces te kunnen blijven garanderen.

We hebben het afgelopen jaar hard gewerkt aan de versterking van de financiële organisatie. De effecten beginnen zichtbaar te worden, er is steeds meer inzicht en overzicht. We constateren dat we meer zaken op het kleed krijgen. Hierdoor kunnen we leren van gemaakte fouten en kunnen we werken aan herstelmaatregelen. Vanuit de directie en het management is gestuurd op het realiseren van ambities en op de beschikbare budgetten. We maken waar wat we beloven, met het budget dat daarvoor staat. Waar dit niet gelukt is, door de overspannen arbeidsmarkt en de extra werkzaamheden om vluchtelingen te huisvesten, verschuiven we een deel van de budgetten naar volgend jaar.

De opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in beide gemeenten waarvoor wij menskracht leveren is ook dit jaar gerealiseerd en zal gelet op mondiale ontwikkelingen voorlopig ook blijven bestaan.

We sluiten 2023 af met een nadelig resultaat van € 2,371 miljoen. Dit is voornamelijk veroorzaakt door onvoorziene omstandigheden, zoals € 916.000 toevoeging aan de voorziening voor verlofsparen en voormalig personeel. Daarnaast storten we € 771.000 in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden en hebben we € 218.000 minder aan de reserve onttrokken.

De personele kosten van eigen personeel zijn lager maar de kosten van inhuur zijn hoger. Ook zijn personele kosten toegerekend aan werkzaamheden voor de huisvesting van Oekraïners, en aan projecten zoals de Omgevingswet, vitale vakantieparken en overige waarvoor de inkomsten hoger zijn. Per saldo een nadeel van ongeveer € 465.000.

In dit jaarverslag rapporteren we u, ter ondersteuning van uw controlerende taak als volksvertegenwoordiger, de speerpunten die benoemd zijn in de SWO-begroting en de wettelijk verplichte onderdelen. Natuurlijk zijn wij bereid om nadere toelichting te geven.

Namens het bestuur,

Inge C.J. Nieuwenhuizen en Martijn Breukelman

JAARVERSLAG

Gerealiseerd resultaat uit de bedrijfsvoering

In de tussenrapportage SWO van oktober 2023 is een geprognosticeerd nadelig resultaat gemeld van € 1,989 miljoen. Dit is inclusief de kosten voor de organisatieontwikkeling en de werving van capaciteit voor de opgave in het fysieke domein waarvoor in 2023 geen budget is gereserveerd bij gemeente De Wolden of gemeente Hoogeveen.

Het gerealiseerd resultaat uit de bedrijfsvoering over boekjaar 2023 bedraagt € 2.370.832 nadelig. Dit is na verwerking van de storting in de reserve nog uit te voeren taken met € 771.016 en een lagere onttrekking van de reserve € 217.701 en betreft het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten voor verrekening met beide gemeenten. Exclusief de dotatie aan de reserve komt het gerealiseerde resultaat daarmee uit op € 1.382.115 nadelig.

Het rekeningresultaat is het saldo van de baten en lasten. Het nadeel is voornamelijk incidenteel en onoverkomelijk voor zowel de lasten als de baten.

Voor de volledige toelichting op het rekeningresultaat verwijzen we naar 'Wat heeft het gekost', bij de paragraaf Bedrijfsvoering en algemene dekkingsmiddelen in deze jaarrekening.

Het gerealiseerd resultaat is als volgt te specificeren:

Omschrijving	Resultaat
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	
Personeel	-2.274
Kapitaallasten	17
Automatisering	-154
Interne zaken	-48
Tractie	56
Huisvesting	32
Saldo	-2.371

Inclusief mutaties reserve

Bestemming resultaat

Het nadelige saldo van € 2.370.832 is verrekend met de beide gemeenten volgens het afgesproken verdeelpercentage (Hoogeveen 70,25% - De Wolden 29,75%). Dit is verwerkt in de bijdrage van de gemeente zoals vermeld onder algemene dekkingsmiddelen. In dit saldo is rekening gehouden met een lagere onttrekking van € 217.701 en de toevoeging van € 771.016 aan de bestemmingsreserve 'nog uit te voeren taken'.

Bedrijfsvoering en algemene dekkingsmiddelen

Onze reis

De afgelopen jaren is er veel onderzoek gedaan naar de uitdagingen binnen de SWO. Daaruit bleek onder meer dat het ontbrak aan verbinding, eenduidige sturing en een basis die niet op orde is. We werken aan het verbeteren hiervan met een geclusterde aanpak, bestaande uit vier pijlers: aantrekkelijk werkgeverschap, processen & informatie, persoonlijk leiderschap en sturingslijnen.

We willen graag een aantrekkelijke werkgever zijn, waar je als professional graag wilt komen en blijven werken. Een organisatie waar talent de ruimte krijgt, waar we goed voor elkaar zorgen en je werkgeluk ervaart. We gaan de informatisering en automatisering verder op orde brengen. Processen brengen we in kaart en gaan we verbeteren met zaakgericht werken als uitgangspunt. Persoonlijk leiderschap bij de SWO gaat over jezelf en anderen in beweging krijgen. En we werken aan heldere sturingslijnen met daarbij rolduidelijkheid en een logische ordening, om onze organisatie effectief in te richten. Veel van deze activiteiten bevinden zich binnen bedrijfsvoering.

Naast deze vier pijlers is in 2023 aandacht geweest voor het 'in control zijn' en de kwaliteit van de financiële functies. Zodat we vanuit de SWO beide gemeenten ook in de toekomst kunnen ondersteunen in het realiseren van hun ambities, komen tot een passende dienstverlening en een motiverende en professionele werkomgeving bieden.

Relevante beleidskaders

1	Gemeenschappelijke regeling	2023
2	Kosten verrekenmodel	2014
3	Besluit mandaat, volmacht en machtiging	2023
4	Treasurystatuut	2015
5	Financiële verordening	2024 (met terugwerkende kracht)
6	Budgethoudersregeling	2015
7	Inkoop- en aanbestedingsbeleid	2022
8	Diverse personeelsregelingen	2015-2023
9	Controleverordening	2023
10	Missie en visie	2023
11	Visie Dienstverlening 2021-2025	2021
12	Visie op Informatieveiligheid & Privacy	2022
13	Strategisch & Tactisch Beleid Informatieveiligheid & Privacy	2022
14	Visie op Informatievoorziening (iVisie)	2019
15	Informatiebeleid	2019
16	Visie moderne werkomgeving	2020
17	IT-strategie	2020
18	Visiedocument juridische kwaliteit	2016
19	Nota klachtbehandeling	2017
20	Integriteitsbeleid	2020
21	Veiligheidsbeleid (kantoor)gebouwen en buitendienstlocaties SWO	2020

Dienstverlening

De SWO realiseert de visie Dienstverlening 2021-2025 aan de hand van een uitvoeringsagenda. Op deze agenda staan per ontwikkelspoor onderwerpen waarmee de SWO aan de slag is gegaan.

De ontwikkelsporen zijn:

1. Optimaal digitaal: onze klanten handelen het aanvragen van standaardproducten bij voorkeur digitaal af.
2. Verbinden en ontmoeten: waar nodig persoonlijk contact.
3. DNA in onze dienstverlening: onze medewerkers zijn klantgericht en leveren maatwerk.
4. Betrouwbaar fundament: onze producten en service zijn betrouwbaar.

In 2023 hebben we gewerkt aan de ontwikkeling van dienstverlening langs enkele speerpunten:

1. Vergroten en op peil houden van de klantgerichte communicatieve vaardigheden van medewerkers SWO.
 - We sluiten aan bij initiatieven die er binnen teams zijn op dit gebied (Wmo, omgevingswet) en werken daarnaast met een aantal pilots. De opbrengst van de pilots en landelijke ontwikkelingen worden gebruikt om een plan te maken om vanuit een organisatie brede basis te werken aan klantgerichte (eerst schriftelijke) vaardigheden.
2. Inclusieve dienstverlening, zodat iedereen gemakkelijke toegang heeft tot en gebruik kan maken van onze diensten.
 - Aan de toegankelijkheid van de informatie op de website is hard gewerkt. B1 is hierin het taalniveau, naast het voldoen aan criteria die landelijk gesteld worden. De waardering voor de toegankelijkheid van de websites heeft het B-label. Voornamelijk het gebruik van pdf-bestanden beperkt de toegankelijkheid. Daarnaast heeft team Web in het kader van de Digital gateway gezorgd voor de vertaling van website teksten naar het Engels.
 - In beide gemeenten heeft een schouw door het gehandicaptenplatform plaatsgevonden. We werken aan een goede fysieke toegankelijkheid van de publieke ruimte in beide gemeentehuizen. Dit doen we samen met ervaringsdeskundigen.
 - Er is een interne tolkenpool voor anderstaligen en in het sociaal domein toetst men samen met het Taalhuis en laaggeletterden brieven van de gemeente op begrijpelijkheid.
3. Doorontwikkeling van de digitale dienstverlening.
 - In 2023 zijn via de interne academie SKIK geen specifieke, concern brede trainingen op het gebied van dienstverlening georganiseerd. Er is met name geïnvesteerd in leiderschapstrainingen waarin dienstverlening ook aan bod komt en afdelingsspecifieke trainingen, zoals stress sensitief werken en de verbindende aanpak in het sociaal domein en feed forward bij het KCC en trainingen in het kader van de Omgevingswet.
 - De huidige leverancier van de website sluit onvoldoende aan bij onze opgaven aan ontwikkeling van digitale dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers. Momenteel wordt de overgang naar een nieuwe leverancier voorbereid, waarna we verwachten vervolgstappen te kunnen zetten in de digitale dienstverlening.
 - Team Web werkt voortdurend aan toegankelijke teksten en formulieren op de website. Volgens de VNG geeft de B-status voor toegankelijke taalgebruik van onze beide websites aan dat we hierin al vergevorderd zijn in vergelijking met andere gemeenten.
 - De ontwikkeling van de inclusieve dienstverlening loopt en vraagt blijvend om aandacht.
 - Sociaal domein: hier is een project gestart om een koppeling te realiseren tussen de domein specifieke applicaties en het centrale zaaksysteem. De koppeling is gerealiseerd en de lijst rest-issues en kinderziekten wordt verholpen.
 - Publiekszaken: hier is gestart met de Burgerview. Deze module geeft inwoners de mogelijkheid om aanvragen digitaal te doen, zoals een verhuizingen, vermissingen, uittreksel BRP, Toestemmingsverklaring. Hierdoor is de aanvraag van begin tot eind digitaal.

In 2024 wordt gekeken hoe de fundering van alle dienstverlening van de SWO naar de inwoners versterkt kan worden om van daaruit verder uit te bouwen.

Human resource management

Mede door de nauwere samenwerking tussen HR, communicatie en recruitment was er in 2023 meer aandacht voor het uitdragen van het werken bij de SWO via verschillende online en offlinekanalen.

Ook is er een start gemaakt met het Employer Value Proposition (EVP). Deze gaat in 2024 het werkgeversverhaal van de SWO verder ondersteunen.

In 2023 hebben we meer grip op personele inhuur en contracten gekregen en zijn externe bureaus beter in beeld. In totaal zijn er 230 vacatures ingevuld waaronder een aantal zeer moeilijk invulbare vacatures uit 2022. Doorlooptijden zijn verkort en de contacten met potentiële nieuwe medewerkers zijn persoonlijker. Desondanks heeft er veel inhuur plaatsgevonden.

Om aantrekkelijk werkgever te zijn wordt het beloningsbeleid herzien. Daarnaast is een structurele tegemoetkoming in de parkeervergunning gerealiseerd. Tot slot is besloten om in het Individueel Keuze Budget (IKB) een vitaliteitsbudget van € 400 per medewerker op te nemen, deels ter vervanging van eerdere bestanddelen binnen het IKB.

Ons interne opleidingsinstituut, S.K.I.K., maakte in 2023 de beweging naar meer strategisch niveau en we noemen het tegenwoordig liever Leren en Ontwikkelen, waarbij S.K.I.K. het leerplatform is waar activiteiten op aangeboden worden. Het leiderschapstraject van 2022 is voortgezet in 2023. Na te zijn gestart met het CMT, is dit nu verbreed naar de MT's en naar alle medewerkers.

In het reguliere aanbod van S.K.I.K., gericht op vakinhoudelijke ontwikkeling én persoonlijke ontwikkeling hebben we coaching en Management Drives een prominentere rol gegeven. Zowel teams als individuele medewerkers worden hiermee bediend. Verder zien we de ontwikkeling dat er meer interne kennisoverdracht plaatsvindt, bijvoorbeeld over processen en wettelijke kaders. Budget technisch is dit aantrekkelijk en het is ook goed voor de interne verbinding.

Verzekeringen

Het onderzoek naar huidige rol en invulling van team Verzekeringen is begin van dit jaar afgerond. Conclusie is dat het uitbesteden van verzekeringstaken (of een deel ervan) minder voordelen heeft dan het zelf blijven uitvoeren van deze taken. De extra gevraagde capaciteit is structureel opgenomen in de begroting 2024.

Informatievoorziening en digitalisering

We zien de laatste jaren een toename in landelijke (wettelijke) trajecten, gericht op een open, transparante, betrouwbare, efficiënte en digitaal toegankelijke overheid. Dit betreft onder andere de Wet digitale overheid, de Wet modernisering elektronisch berichtenverkeer, de Wet open overheid, de Digitale Agenda Gemeenten 2024, de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) 2020-2024 en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Maatschappelijke en technische ontwikkelingen en wettelijke verplichtingen volgen elkaar snel op, zoals:

- Verbetering van de digitale dienstverlening.
- De digitale transformatie: digitale afhandeling van processen dankzij ICT en beter sturen met data (informatie gedreven werken).
- Tijd- en plaats onafhankelijk, hybride en virtueel (samen)werken.
- Zelf (blijven) doen of outsourcen.
- Verandering van het applicatielandschap van lokaal 'naar de cloud'.
- Digitale duurzaamheid: omschakeling papieren archief naar regionale e-depots.

Dit vereist dat ook de bedrijfsvoering wordt gemoderniseerd, de informatiehuishouding op orde wordt gebracht en dat de organisatie kan meegroeien met de eisen en dynamiek van de 21ste eeuw. Het versterken van sturing, digitalisering, informatisering en automatisering maakt het mogelijk dat de SWO effectief en efficiënt kan blijven functioneren.

Bovenstaande opgaven hebben impact op de vormgeving van de externe dienstverlening, onze bedrijfsvoeringsprocessen en -systemen en daarmee op de medewerkers. Om deze nieuwe wet- en regelgeving te kunnen uitvoeren en de eigen ambities te realiseren, moet de slagkracht van de SWO worden vergroot.

Dit doen we onder andere door basisprocessen te verbeteren middels de pijler processen & informatie. Daarnaast is ook structureel aanvullende expertise/capaciteit nodig. Om dit goed in kaart te brengen, is een extern adviesbureau in het najaar van 2023 gestart met een scan. Als de resultaten hiervan bekend zijn, komt er een afzonderlijk voorstel aan het bestuur.

Voor 2023 zijn de volgende trajecten aangekondigd:

- Realisatie visie/uitvoeringsplan dienstverlening (procesverbetering, digitalisering). Hiermee is een aanvang gemaakt middels het aantrekken van een strategisch adviseur dienstverlening.
- Realisatie visie/uitvoeringsplan sociaal domein (procesverbetering, digitalisering). Hieraan is vorm en invulling gegeven. De publicatie voor de aanbesteding van een nieuw informatiesysteem in het sociaal domein heeft eind 2023 plaatsgevonden.
- Afronding invoering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- Uitvoering onderdelen programma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) 2020-2024. Dit betreft een zeer uitgebreid doorlopend programma waar de SWO op onderdelen gebruik van maakt, onder andere door gebruikmaking van GIBIT-voorwaarden. Dit gebruik is in 2023 niet uitgebreid.
- Invoering Informatiegedreven Werken (dashboards/stuurinformatie). Dit traject is tijdelijk gestopt in verband met een andere prioritering en het nog onvoldoende op orde hebben van standaard werkprocessen en data.
- Aanbesteding en invoering zaakstelsel. Dit project is gestart met een inventarisatie/visievorming rondom zaakgericht werken en wordt in komend jaar voortgezet.
- De invoering van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) en de Invoering Wet digitale overheid (Wdo) worden in 2024 concreet opgepakt. Het betreft projecten met een grote component "dienstverlening" en een beperkte, faciliterende i-component.
- Invoering Wet open overheid (Woo). In 2023 is het programma implementatie Woo gestart.
- Invoering Portfolio- en Projectmanagement P3M3. Er is een start gemaakt met uniform projectmatig werken en rapporteren middels de implementatie van de tool ProjectComfort.
- Verder is vanuit de pijler processen & informatie een portfolioboard ingericht die procesmatig alle applicatie aanvragen en projecten met een i-component beoordeeld op haalbaarheid, gebruik van standaarden, beschikbaar budget en prioriteit.

De kosten nemen jaarlijks toe door indexatie die toeleveranciers doorbereken aan gebruikers. De kosten voor software/onderhoud voor 2023 waren € 2.980.000. Deze zullen in 2024 substantieel stijgen door indexering, verSaaSing van het applicatielandschap en toenemende digitalisering van werkzaamheden.

Security & Privacy

Er ontstaat door toenemende digitalisering een grotere afhankelijkheid van informatie(systemen). De organisatie verzamelt en deelt steeds meer (persoons)gegevens voor het verlenen van diensten. Met deze (persoons)gegevens dient zorgvuldig te worden. Ondertussen neemt de digitale dreiging, zoals die van cyberaanvallen, toe. Dit vormt in algemene zin een toenemend risico en er wordt continu gewerkt aan de bestrijding daarvan.

De rekenkamercommissies van gemeente De Wolden en gemeente Hoogeveen hebben een onderzoek uitgevoerd naar de staat van informatiebeveiliging en privacy binnen de gemeentelijke organisaties. Hieruit blijkt dat een aantal basis beveiligingsmaatregelen niet op orde zijn. Hierdoor loopt de organisatie risico's (schending privacy, wegval continuïteit dienstverlening en bedrijfsvoering, financiële en/of imagoschade). Dit blijkt ook uit zelfevaluaties ENSIA en AVG die de organisatie heeft uitgevoerd. Om de informatiebeveiliging en privacy op een hoger niveau te brengen is in 2023 een aantal trajecten uitgevoerd op het gebied van organisatie, processen, de menselijke factor (gedrag) en techniek.

Er is een onderzoek gedaan naar het gedrag en het volwassenheidsniveau daarvan binnen de organisatie met betrekking tot informatieveiligheid. Op basis daarvan is een bewustwordingsprogramma ontwikkeld. Dit programma wordt in 2024 uitgevoerd.

Daarnaast zijn er ambassadeurs op het gebied van informatiebeveiliging en privacy voor het stimuleren en uitdragen van het bewustzijn rondom informatiebeveiliging en privacy. Ook zijn diverse acties gehouden om dit bewustzijn te vergroten, zoals een cybercrisoefening met directie, presentaties aan de portefeuillehouder in het college en directie/CMT, AVG-cursussen sociaal domein en diverse berichtgeving via intranet.

Een groot aantal beleidsdocumenten en procedures is geactualiseerd en vastgesteld door directie, gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Om de technische beveiliging te verhogen zijn trajecten gestart voor het invoeren van systemen waarmee onder andere de netwerk omgeving beter bewaakt kan worden tegen verdachte handelingen of hackpogingen en mobiele apparatuur beter beheerd en beveiligd kan worden.

In 2023 zijn intern 39 veiligheidsincidenten gemeld, waarvan in 14 gevallen het een datalek betreft. Bij de datalekken ging het om verkeerde adressering van brieven/e-mail/bijlagen en onbevoegde toegang tot persoonsgegevens in systemen. Vijf datalekken zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De AP heeft geen aanleiding gezien hierop verder acties te ondernemen.

Automatisering

Ook in 2023 werkte de afdeling Automatisering aan het verbeteren van haar dienstverlening. Zo verloopt het uitgifte- en beheerproces van apparatuur nu meer geautomatiseerd en gaat de uitgifte en beheer daarmee sneller en beter.

Automatisering voerde periodieke vervangingen, zoals de grote vervanging van laptops, volgens planning uit. Verder werden diverse extra verbindingen voor buitengebouwen en uitbreidingen van werkplek-apparatuur gerealiseerd.

Vanuit de IT-strategie is voortgang geboekt bij de voorgenomen overgang naar de cloud van onze IT-infrastructuur. Het traject duurt wel langer dan eerder ingeschat. De fase van het opstellen van de detailplannen loopt daardoor nog. Investerings die relatie hebben met de overgang naar de cloud schuiven hierdoor mogelijk door of wijzigen inhoudelijk.

Facilitaire dienstverlening

Mobiel/thuis werken

Het mobiele werken is sinds Corona een onderdeel geworden van onze manier van werken. Enerzijds is dit voor medewerkers een manier om werk en privé goed te combineren, anderzijds zijn er niet op alle momenten voldoende werkplekken beschikbaar op kantoor. Bovendien voorkomt het mobiele werken ook het aantal rijbewegingen, mede tussen De Wolden en Hoogeveen. Voor het thuiswerken worden nu nog steeds gebruik gemaakt van de economisch afgeschreven, maar technisch goed werkende beeldschermen en meubilair. Voor het thuiswerken is voor 2024 een krediet beschikbaar van € 125.000 voor het eventueel vervangen van de beeldschermen of meubilair.

Hybride vergaderen

Aangezien de medewerkers van de SWO deels thuis werken is de behoefte aan hybride vergaderen sterk toegenomen. Dat zijn vergaderingen waarbij een deel van de genodigden fysiek in een vergaderzaal aanwezig is en de rest digitaal meedoet. De vergaderkamers in de gebouwen zijn bijna allemaal voorzien van digitale vergaderschermen. Tevens zijn er als pilot enkele ruimtes binnen de gebouwen ingericht als teams ruimte, hier kunnen medewerkers ongestoord via teams een vergadering bijwonen. De budgetten hiervoor zijn opgenomen in de investeringsbegroting van facilitaire dienstverlening.

Moderne werkomgeving

Het project moderne werkomgeving (MWO) is vertraagd. Enerzijds door de vele mutaties in het projectteam en omdat het de nodige moeite kost om tot een ontwerp te komen dat past binnen de financiële en kwaliteitskaders. Intussen heeft de tijd niet stil gestaan, de vraag rijst of het aanvankelijke plan zoals voorzien nog wel passend is bij wat onze medewerkers nodig hebben. Met andere woorden of de werkstijlen zoals geïdentificeerd bij het maken van de Huisvestingsvisie nog wel passend zijn. In ieder geval voor de collega's die werken in het raadhuis in Hoogeveen, waar de pilot MWO zou worden gedraaid. We gaan hierop bijsturen.

Planning & control

Het verslagjaar is van start gegaan met een nieuw gevormd team Control waarin de SWO controller, de gemeente controllers, de business controllers en de interne controle en audit medewerkers zijn ondergebracht. Een deel van het team kon worden gevuld vanuit de huidige formatie en een deel werd opengesteld als vacature. Vooral voor de functie van controller gemeente Hoogeveen, twee van de drie businesscontrollers en ic-medewerkers bleek dit moeilijk te vervullen. De uit te voeren werkzaamheden liepen daardoor de nodige vertraging op, waaronder de voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording. Reden waarom er voor een deel ook moest worden ingehuurd.

Met het opstellen van een gemeenschappelijke visie op control en het controlstatuut voor de beide gemeenten én de SWO worden de kaders geschetst waarmee we verder in control willen komen. De daad bij het woord voegen is dan nu ook de uitdaging waarvoor we staan. Budgethouders worden, evenals is voorgaande jaren, getraind in het beheer op de aan hen toevertrouwde budgetten en met het verder versterken van team Inkoop ondersteunen we de budgetbeheerders in het rechtmatig aangaan van verplichtingen.

Met ingang van dit verslagjaar dient het bestuur van de SWO aan te geven in hoeverre er binnen de SWO rechtmatig is gehandeld, net als bij de beide gemeenten, waar de colleges deze verantwoording aflegt aan de raad. De accountant toetst of de rechtmatigheidsverantwoording een (waarheids)getrouw beeld geeft.

In de rechtmatigheidsverantwoording worden een drietal criteria verantwoord:

1. Het voorwaarden criterium: is bij het uitvoeren van financiële beheershandelingen gehandeld in overeenstemming met wet- en regelgeving.
2. Het begrotingscriterium: passen de uitgaven binnen de door het bestuur geautoriseerde begroting.
3. Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium: zijn voldoende waarborgen getroffen om misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving te voorkomen.

Juridische zaken

In 2023 zijn de volgende activiteiten verricht:

- Maandelijks een juridisch kwaliteitsoverleg onder voorzitterschap van de juridisch controller. De onderdelen; juridische kwaliteitsborging, door juridisch adviseurs gesignaleerde juridische risico's en andere aandachtspunten in het kader van juridische kwaliteit binnen de organisatie zijn daar behandeld. Indien van toepassing worden uitkomsten/adviezen toegepast in het werk.
- De juridisch controller heeft in juni en december gerapporteerd richting directie en lijnmanagement over aandachtspunten ten aanzien van juridische kwaliteit. Daarbij is de input vanuit het juridische kwaliteitsoverleg benut.
- Per kwartaal is een bijeenkomst georganiseerd van het juridisch netwerk. In dit netwerk, waarvoor alle juridische medewerkers binnen de organisatie worden uitgenodigd, zijn onder andere de volgende thema's besproken: leerpunten uit bezwaren en klachten, burgergericht procederen en alternatieve vormen van geschilbeslechting.
- In het najaar is gestart met het actualiseren van de visie op juridische kwaliteit. In het eerste kwartaal van 2024 wordt een nieuwe visie aan de directie voorgelegd voor besluitvorming.

Het project Waarborgen actualiteit verordeningen en beleidsregels heeft ertoe geleid dat de ambtelijke eigenaren per regeling zijn vastgelegd. Ook is door de directie een werkinstructie vastgesteld met de verantwoordelijkheden van de eigenaren van de regelingen. In 2023 is het nog niet gelukt om alle regelgeving te checken op de actualiteit van de verordeningen en beleidsregels.

In 2023 is binnen de organisatie aandacht geweest voor het onderwerp integriteit. Naast de reguliere activiteiten, zoals het afleggen van de eed of belofte door nieuwe ambtenaren, heeft de directie in juni een vlog gemaakt en daarin aandacht gevraagd voor het onderwerp integriteit en ongewenst gedrag. In september is er aandacht geweest voor de dag van de integriteit.

Het bestuur heeft op 5 december 2023 de nieuwe Regeling "Melden vermoeden misstand en inbreuk Unierecht" vastgesteld. Dit na instemming door de ondernemingsraad. Eind december is hierover gecommuniceerd richting medewerkers en ook richting de gemeentebesturen. Een volwaardig integriteitsbeleid houdt in dat signalen over vermoedelijke integriteitsschendingen serieus worden opgepakt.

In 2023 zijn er 10 meldingen geweest. Daarvan gingen meerdere meldingen over dezelfde situatie. Er is tweemaal door de directie een extern bureau ingeschakeld om onderzoek te doen. Vanwege geconstateerde integriteitsschendingen is afscheid genomen van twee medewerkers.

De vacature voor administratieve ondersteuning is per mei 2023 ingevuld.

Het afgelopen jaar waren er voor zowel de gemeente De Wolden als Hoogeveen 27 Woo-verzoeken. Twee daarvan zijn met behulp van een extern adviesbureau afgehandeld in verband met de grootte en de capaciteit die dit vroeg van de juridische adviseurs. Het afgelopen jaar is ook gestart met herijken van het proces "afhandelen Woo-verzoek". De rollen, taken en bevoegdheden worden mogelijk anders belegd. Besluitvorming hierover zal plaatsvinden in het 1^e kwartaal van 2024.

Inkoop

Het transitieplan voor de inkoopfunctie voor de SWO, De Wolden en Hoogeveen is geaccordeerd. Voor dit plan is een projectleider aangetrokken per december om te komen tot een uitvoeringsplan dat wordt opgeleverd in 2024.

Daarnaast heeft het team Inkoopadvies het afgelopen jaar de openstaande vacatureruimte voor inkoopadviseur ingevuld door drie collega's een omscholingstraject te laten volgen.

Om rechtmatigheid meer te kunnen waarborgen is ingezet op de spend-analyses en het contractbeheer. De resultaten zullen zichtbaar worden in 2024.

Beheer openbare ruimte - en tractie

Het wagenpark bestaat uit 200 voertuigen en werktuigen. Het overgrote deel van deze tractiemiddelen wordt gebruikt bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Een klein deel van de tractie wordt gebruikt als poolauto of voor toezicht/handhaving.

In 2023 is geconstateerd dat het vastgestelde tractieplan 2020-2021 door de recente ontwikkelingen technisch en financieel niet meer actueel en toereikend is. In 2024 wordt een nieuw integraal tractieplan opgesteld (2025 -2035). In 2023 zijn alle voertuigen en werktuigen opgenomen in een digitaal beheersysteem.

De centrale hoofdhuisvesting van de buitendienst is gevestigd op de terreinen achter De Vos van Steenwijklaan 75 en 73. We huren deze terreinen via een langlopend contract (tot 2033). De nieuwe kantine is in 2023 in gebruik genomen.

Met Area is een productovereenkomst opgesteld en vastgesteld voor de gladheidsbestrijding. De post gladheidsbestrijding laat over 2023 een incidentele overschrijding zien van € 10.000. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere onderhoudskosten.

Beleidsindicatoren

Onderstaande beleidsindicatoren zijn met ingang van 2018 een verplicht onderdeel van de begroting van gemeenschappelijke regelingen.

Alle kosten van de SWO die niet tot de overhead behoren, rekenen we toe aan de programma's bij de beide gemeenten. Dit maakt dat vergelijking met andere gemeenten op dit onderdeel bijna niet mogelijk is. Dit komt doordat vergeleken wordt met de totale lasten van de SWO in plaats van de begrotingsomvang van beide gemeenten.

Beleidsindicator	Formule	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting * 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	9,2	9,8	9,4	9,8	10,7	10,7
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	10,2	10,3	9,9	10,3	11,2	11,2
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	15,1%	20,6%	6,9%	8,8%	8,8%	8,8%
	Totale kosten van inhuur externen	8.729.244	12.615.547	4.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000
Overhead kosten	% van totale lasten	35,2%	39,0%	35,1%	32,3%	32,3%	32,3%
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 896	€ 1.004	€ 837	€ 963	€ 963	€ 963

* De indicatoren voor Begroting 2024 en verder zijn overgenomen uit de primaire begroting 2024.

De apparaatskosten per inwoner stijgen ten opzichte van de jaarrekening. Dit komt doordat in de prognose er uitgegaan wordt van een minimale toename van het inwoneraantal. Dit terwijl de apparaatskosten, als gevolg van de cao-ontwikkelingen, periodieken en aanvullende opdrachten wel toenemen. Hierdoor stijgen de lasten per inwoner.

Externe inhuur

De kosten van externe inhuur zijn ten opzichte van de jaarrekening 2022 met € 3,886 miljoen toegenomen. Er moest ingehuurd worden op vacatures die we (nog) niet met vast personeel kunnen invullen en voor vervanging bij langdurig ziekte. Daarnaast is er ook ingehuurd voor werkzaamheden in het kader van de huisvesting van Oekraïners, vacatures op managementposities in afwachting van de organisatieontwikkeling en formatie in het fysieke domein waarvan de werving al gestart was vooruitlopend op de begroting 2024. Deze formatie is noodzakelijk om de ontwikkelingen in het fysieke domein en de daarbij behorende bestuurlijke ambities te kunnen uitvoeren.

Inhuur	Begroot	Werkelijk	Vershil
Ziekte	€ 1.182.704,00	€ 1.836.581,41	€ -653.877,41
Vacatures	€ -	€ 4.254.700,59	€ -4.254.700,59
Overige	€ 4.623.776,00	€ 6.341.836,77	€ -1.718.060,77
Piek	€ 196.017,00	€ 238.480,39	€ -42.463,39

Definitie fte

Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Definitie formatie

Betreft de toegestane formatie in fte's van het ambtelijk apparaat van de organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari of rekeningjaar 31 december. Het gaat om formatieplaatsen, ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. De formatie is exclusief de inzet van personeel voor piekwerkzaamheden, ziektevervanging en inhuur voor extra klussen of projecten.

Definitie bezetting

Betreft het werkelijke aantal fte's dat werkzaam is bij de organisatie. In de bezetting zijn ook medewerkers meegenomen, die niet op een formatieve plek zijn geplaatst. Fte's, die worden ingezet voor piekwerkzaamheden, ziektevervanging en inhuur voor extra klussen of projecten, maken onderdeel uit van de bezetting maar niet van de formatie.

Overhead

Onderdeel van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dat we als gemeenschappelijke regeling onderscheid moeten maken in de kosten die we maken bij de uitvoering van ons primaire proces en de kosten die we maken voor de ondersteuning van dit proces. De kosten van het primaire proces worden toegerekend aan verschillende programma's van beide gemeenten.

Alle kosten voor de ondersteuning van dit proces zijn opgenomen in het overzicht overhead.

Onder overhead verstaan we de kosten die gericht zijn op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hierbij moet gedacht worden aan (loon)kosten van bijvoorbeeld de directie en de eigen (staf)afdelingen. Verder vallen de kosten voor de administratie, automatisering en huisvesting onder de overhead. Ten opzichte van 2022 zijn de kosten van overhead toegenomen (+3,9% ten opzichte van de begroting) door bijvoorbeeld de cao-verhoging en indexaties op software, brandstoffen etc. Daarnaast zijn de overheadkosten toegenomen doordat is ingehuurd op managementfuncties en op ondersteunende functies zoals recruiters. We verwachten dat de kosten van inhuur in 2025 weer lager zal zijn dan in 2023.

De teamleiders hebben de verdeling van de personeelskosten per medewerker beoordeeld door vast te stellen op welke taakvelden hun medewerkers worden ingezet. Dit is de basis voor de verdeling van de personeelskosten naar de taakvelden.

Onderdeel van de taakvelden is het taakveld overhead. Voor de toerekening van de personeelskosten, ICT, huisvesting, tractie en facilitaire kosten aan de overhead is dezelfde systematiek gevolgd.

Wat heeft het gekost?

Programma	Realisatie	Primitieve	Wijziging	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedrijfsvoering	2022	Begroting	2023	2023 - na	2023	
<i>Bedragen x € 1.000</i>		2023		wijziging		
Baten						
Personeel	-5.678	-3.147	-1.221	-4.369	-6.247	1.879
Kapitaallasten	-16	0	0	0	-138	138
Automatisering	-81	-14	0	-14	-107	93
Interne zaken	-1.134	0	-932	-932	-954	22
Tractie	-136	-75	0	-75	-194	119
Huisvesting	0	0	0	0	0	0
SWD Tractie via SWO	-32	0	0	0	-43	43
Totaal baten	-7.077	-3.237	-2.154	-5.390	-7.683	2.293
Lasten						
Personeel	62.180	58.336	9.298	67.633	71.203	-3.570
Kapitaallasten	0	0	0	0	121	-121
Automatisering	4.746	4.962	165	5.127	4.968	159
Interne zaken	2.957	2.070	784	2.854	2.924	-70
Tractie	2.000	1.657	268	1.925	1.987	-62
Huisvesting	114	0	220	220	188	32
SWD Tractie via SWO	32	0	0	0	43	-43
Totaal lasten	72.029	67.024	10.735	77.759	81.434	-3.675
Saldo van baten en lasten	64.952	63.787	8.581	72.369	73.751	-1.382
Totaal onttrekkingen	-1.862	0	-966	-966	-748	-218
Totaal toevoegingen	966	0	0	0	771	-771
Gerealiseerd resultaat	64.056	63.787	7.616	71.403	73.774	-2.371

Toelichting

Het rekeningresultaat 2023 is uitgekomen op **€ 2.371.000 nadelig**. Dit is inclusief de mutaties op de reserve nog uit te voeren taken. Ten opzichte van de totale begrote kosten is dit een afwijking van 2,8%.

Personeel

Het saldo op personeel bedraagt € 1.691.000 nadelig (exclusief reserves).

De afwijking aan de baten kant bedraagt € 1.879.000 voordelig. Dit komt doordat werkzaamheden in het kader van de huisvesting van Oekraïners is uitgevoerd met zowel bestaand personeel als met ingehuurd personeel. Vanuit het Rijk zijn hiervoor middelen aan de gemeenten beschikbaar gesteld. Ook zijn er meer opbrengsten voor detachering en doorbelaste kosten aan projecten. De belangrijkste afwijkingen zijn:

De baten van personeel zijn € 1.879.000 hoger. Deze hogere baten is het gevolg van:

- Vergoeding werkzaamheden Oekraïne		€ 846.000
- Vergoeding voor locatiemanagement	-/-	€ 205.000 (ook lagere kosten)
- Vergoeding HGV voor zwembad en griffie		€ 285.000 (ook hogere kosten)
- Detacheringen, anterieure overeenkomsten etc.		€ 755.000
- Schadevergoedingen		€ 13.000
- Detacheringen		€ 185.000

Baten locatie management (Oekraïne) laat een nadeel zien van € 205.000 dit nadeel is aan de lasten kant een voordeel, per saldo loopt deze kostenneutraal. Hetzelfde geldt voor de kosten en opbrengsten van het zwembad en de griffie.

Personeelslasten

De afwijking aan de lasten kant bedraagt € 3.570.000 nadelig. Dit nadeel is te verdelen in drie onderdelen.

Kosten personeelslasten

De kosten van eigen personeel en inhuur zijn € 2.952.000 hoger.

De kosten van eigen personeel laat een voordeel zien van € 4.491.000. Dit doordat het lastig is om personeel te vinden om openstaande vacatures in te vullen en de doorlooptijden van openstaande vacatures zijn ook langer. Ook zijn vacatures tijdelijk bezet door inhuurkrachten in afwachting van de organisatieontwikkeling.

De kosten voor inhuur laat ten opzichte van de begroting een nadeel zien van € 7.443.000. Er moest veel ingehuurd worden op vacatures die we (nog) niet met vast personeel kunnen invullen. Daarnaast is er ook ingehuurd voor werkzaamheden in het kader van de huisvesting van Oekraïners, vacatures op managementposities in afwachting van de organisatieontwikkeling en formatie in het fysieke domein waarvan de werving al gestart was vooruitlopend op de begroting 2024. Tot op heden zijn voor de opgave in het fysieke domein 15 fte aangenomen of ingehuurd en loopt de werving door. Deze formatie is noodzakelijk om de ontwikkelingen in het fysieke domein en de daarbij behorende bestuurlijke ambities te kunnen uitvoeren.

Voorziening personeel

De kosten voor personeel laat een nadeel zien van € 695.000. Dit bestaat voor het grootste deel uit de mutaties van de storting in de voorziening verlofsparen, met € 761.000 en een vrijval van de voorziening voormalig personeel met € 66.000 (voordeel).

Overige personeelskosten

De kosten voor overige personeelskosten zijn € 76.000 lager. Dit komt door de volgende zaken.

- Hogere kosten voor zwembad en griffie HGV	€ 285.000
- Meerkosten organisatieontwikkeling	€ 107.000
- Voordeel Omgevingswet	€ 532.000 (is gestort in reserve)
- Voordeel locatiemanagement Oekraïne	€ 205.000 (zie ook baten)
- Diverse overige kosten zijn	€ 198.000 hoger
- Beveiligingskosten zijn	€ 71.000 hoger.

Interne zaken

Het saldo op interne zaken bedraagt € 48.000 nadelig.

De afwijking aan de baten kant bedraagt € 22.000 voordelig. Dit betreft de hogere baten voor portokosten € 32.000 en lagere baten voor opvang vluchtelingen € 10.000.

De afwijking aan de lasten kant bedraagt € 70.000 nadelig. Dit betreft de volgende posten:

- De juridische kosten vallen € 70.000 hoger uit.
Dit komt door de toename in aantallen en complexiteit van juridische procedures. Met ingang van 2024 is hier aanvullend budget voor beschikbaar.
- De portokosten zijn € 60.000 hoger.
Dit komt door de mailing aan inwoners over de energietoeslag Hoogeveen en mailing 25 jaar De Wolden. Hier staan baten van € 32.000 tegenover omdat deze kosten bij de gemeenten in rekening zijn gebracht.
- De lasten voor het uitbetalen van schadekosten (verzekeringen) aan derden valt € 26.000 lager uit dan geraamd.
De lasten van inhuur voor basisregistraties zijn € 32.000 lager waardoor er een voordeel ontstaat.
De lasten voor de uitvoering van opvang vluchtelingen zijn € 10.000 lager dan begroot, hier staan baten tegenover.

Kapitaallasten

Het saldo op kapitaallasten bedraagt € 17.000 voordelig.

De afwijking aan de baten kant bedraagt € 138.000 voordelig. Door de renteverhogingen van de ECB bedraagt de rentevergoeding op tegoeden in de Schatkist nu circa 3%. Voor 2023 hebben we hierdoor een bedrag van € 138.000 aan rente-inkomsten ontvangen.

De afwijking aan de lasten kant bedraagt € 121.000 nadelig. De bankkosten zijn € 2.000 hoger deze waren niet opgenomen in de begroting 2023. De rentelasten zijn € 119.000 hoger dit komt doordat we conform het BBV geen rente mogen doorbelasten wanneer de rentebaten hoger zijn dan de rentelasten.

Automatisering

Het saldo op Automatisering bedraagt € 252.000 voordelig.

De afwijking aan de baten kant bedraagt € 93.000 voordelig.

Dit voordeel komt door de doorbelasting van de kosten voor:

- Verwijsindex jeugd en PGB scans	€ 22.000
- Jeugdvolgsysteem ROL-RMC	€ 15.000
- Notubiz	€ 54.000
- Overig	€ 2.000

De afwijking aan de lasten kant bedraagt € 159.000 voordelig.

Er is € 13.000 minder aan telefonie uitgegeven doordat in de begroting al rekening is gehouden met een nieuw licentiemodel op basis van pay per use(r). Echter hangt de vervanging van het telefonieplatform af van een eerder uitgesteld landelijke VNG-traject. Realisatie staat nu gepland voor 2024.

De kosten van consultancy vallen € 81.000 hoger uit vanwege inhuur voor trajecten zoals de overgang naar de cloud.

Er is een positief resultaat van € 42.000 op verbindingen. Deze kostenbesparing is deels gerealiseerd door de overstap van GEMNET naar GGI Netwerk. Daartegenover staat dat aan het eind van het jaar nieuwe verbindingen erbij zijn gekomen.

De kosten op onderhoud en reparatie is € 15.000 lager dit komt doordat er minder onderhoud benodigd was en het aantal reparaties meevielen.

Bij het onderdeel software hebben we € 275.000 meer uitgegeven. Dit komt doordat we kosten niet mochten activeren en daarmee ten laste van het investeringsbudget mochten brengen. Hierdoor wordt het investeringsbudget niet volledig uitgeput.

Bij het onderdeel informatiebeveiliging zien we een voordelig saldo van € 31.000 deze wordt toegevoegd aan de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. En blijft beschikbaar voor 2024.

Op het onderdeel Projecten is er een voordeel van € 374.000 doordat diverse projecten in de tijd naar achteren zijn verschoven en wordt verderop bij mutaties reserve toegelicht.

De kosten voor verwijsindex jeugd en PGB scans bedragen € 22.000 dit nadeel is in rekening gebracht aan derden. Dit leidt aan de baten kant tot een voordeel.

Doordat we de rentelasten niet mochten doorberekenen conform de BBV-regels hebben we een voordeel op de rentelasten van € 61.000.

Tractie

Het saldo op tractie bedraagt € 57.000 voordelig.

De afwijking aan de baten kant bedraagt € 119.000 voordelig.

Dit voordeel komt voornamelijk door de doorbelasting van de onderhoudswerkzaamheden aan de sportvelden € 50.000 en de niet begrote ontvangen schadevergoedingen € 67.000.

De afwijking aan de lasten kant bedraagt € 62.000 nadelig. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Hogere brandstofkosten van	€ 46.000
- Hogere kosten motorrijtuigenbelasting van	€ 11.000
- Hogere diverse kosten	€ 33.000
- Hogere kosten onderhoud	€ 22.000
- Vervanging van meer handgereedschap dan voorzien	€ 55.000

De afrekening 2022 met Area heeft geleid tot een voordeel van € 46.000.

Doordat we de rentelasten niet mochten doorberekenen conform de BBV-regels hebben we een voordeel op de rentelasten van € 59.000.

Huisvesting

Het saldo op huisvesting bedraagt € 32.000 voordelig.

Het betreft hier de huur van de gemeentewerf aan de Vos van Steenwijklaan. Het voordeel is ontstaan omdat de kosten voor de nutsvoorzieningen nog betaald worden door de beide gemeenten en het budget wel volledig is ingebracht. Hierdoor ontstaat een voordeel bij de SWO en een nadeel bij beide gemeenten. Het voordelig saldo op huisvesting vloeit vanuit de SWO terug naar beide gemeenten.

Toelichtingen mutaties reserves

Voor 2023 was er de reserve nog uit te voeren taken beschikbaar van € 965.805.

Uit deze reserve is in 2023 € 748.104 onttrokken en is er € 771.016 gestort voor nog uit te voeren taken 2024. De eindstand 2023 van deze reserve is € 988.718.

Mutaties onttrekkingen reserves

Totaal is er in 2023 € 748.104 onttrokken uit de reserve nog uit te voeren werkzaamheden.

Een bedrag van € 217.701 is niet onttrokken aan de reserve omdat de middelen niet zijn uitgegeven in 2023. Dit komt doordat projecten stopgezet zijn in afwachting van de resultaten van een externe scan op de informatiehuishouding.

Mutaties stortingen reserves

Totaal is er in 2023 € 771.016 gestort in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden.

De mutaties worden hieronder verder toegelicht.

Evenementenvergunningen € 50.812

In 2023 is het nog niet gelukt om de werkprocessen volledig te optimaliseren.

We hebben minder kunnen inhuren omdat de markt erg krap is waardoor er onvoldoende ervaren medewerkers beschikbaar waren. Omdat we de bezetting van het team nog steeds niet op orde hebben willen we dit geld graag overhevelen naar het jaar 2024.

Zodat we in 2024 het restant kunnen gebruiken om uitvoering te geven aan het verder optimaliseren van de werkprocessen en zorgen voor inhuur om de vergunningen tijdig te kunnen verlenen.

Informatieveiligheid € 31.031

Voor 2022-2023 was eenmalig budget beschikbaar gesteld voor het nemen van diverse maatregelen voor het verhogen en borgen de informatieveiligheid. Een van de maatregelen is een programma voor verhogen bewustzijn informatiebeveiliging en privacy. Dit wordt ondersteund door een externe partij. De opdracht is verstrekt en voorbereiding is begonnen in 2023. De verdere uitvoering vindt plaats in 2024. Hiervoor worden nog kosten in rekening gebracht.

Daarnaast is ondersteuning van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) ingekocht (strippenkaart). Hiervan is een deel ingezet in 2023. Het resterende deel wordt benut in 2024.

Tot slot is fase 1 van de ENSIA-audit in 2023 uitgevoerd door een externe auditor. Fase 2 vindt in 2024 plaats.

ICT Informatiemanagement € 157.000

De afdeling I&A stond voor 2023 voor grote opgaven, zowel wat haar eigen organisatie betreft, inclusief werkprocessen, als het voorzien in de uitvoering van de wensen van de organisatie op het Informatie domein.

Om een en ander het hoofd te kunnen bieden is geprioriteerd in werkzaamheden en herijking van werkprocessen mede in afwachting van een scan door een extern bureau op de ICT-voorzieningen. Hierdoor is het project IGW naar achteren geschoven in de tijd en voorlopig stopgezet om eerst de basis op orde te krijgen. Andere projecten als vervanging zaaksysteem hebben in de uitvoering vertraging opgelopen en zijn doorgeschoven naar 2024. Vanuit een aanscherping van securitybeleid is er vanuit Automatisering een aantal projecten met prioriteit naar voren gekomen zoals vervanging van de Tooling voor Acces en Identity management, vervanging van autorisatie-tooling alsmede overige 'zelfgebouwde applicaties'. Ook wordt met voorrang invulling gegeven aan de verSaaSing van het applicatielandschap. Daarnaast hebben we te maken met de invoering van een aantal wettelijke verplichtingen waaronder de Wet Modernisering bestuurlijk elektronisch verkeer. Dat maakt dat er een groot aantal projecten op stapel staan waar dekking voor gevonden moet worden, reden waarom het restant budget 2023 meer dan benodigd is voor 2024.

Omgevingswet en omgevingsplan € 532.173

In 2023 is hard gewerkt aan de implementatie van de Omgevingswet. We hebben ons daarbij geconcentreerd op de circa 135 **minimale** acties van de VNG. Deze acties zijn grotendeels afgerond. Dat was noodzakelijk om gereed te zijn voor de start op 1 januari 2024. Er resteren echter nog talloze werkzaamheden waarvoor budget nodig is; het restantbudget 2023 én het begrote budget voor 2024. We gaan met dit budget de acties uitvoeren die voor verdere implementatie nodig zijn. Denk aan opleidingen, monitor/evaluatie systeem ontwikkelen, en het inhuren van personeel voor aanpassen van brieven aanpassen, inrichten vragenbomen/maken toepasbare regels, tijdelijk extern voorzitterschap Omgevingstafel. Ook is, na de pilots Omgevingsplan, extra inhuur van externen nodig voor het maken Omgevingsplan. De verwachting is dat we na het eerste kwartaal van 2024 een beter beeld hebben van de kosten die gemoeid zijn met de implementatie van de Omgevingswet. We kunnen dan de balans opmaken voor het definitief benodigde budget en het restantbudget vrijgeven middels een bestuursbesluit.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2022	Primitieve Begroting 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023 - na wijziging	Realisatie 2023	Vershil
<i>Bedragen x € 1.000</i>						
Baten						
Bijdrage De Wolden	-18.726	-18.360	-2.882	-21.242	-21.947	-705
Bijdrage Hoogeveen	-45.329	-45.427	-4.734	-50.161	-51.827	-1.666
TOTAAL BATEN	-64.055	-63.787	-7.616	-71.403	-73.774	-2.371
Lasten						0
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-64.055	-63.787	-7.616	-71.403	-73.774	-2.371

Toelichting op de algemene dekkingsmiddelen

Per saldo sluit de jaarrekening met een nadelig resultaat van € 2.370.832. Het nadelige saldo is verrekend met de beide gemeenten volgens het afgesproken verdeelpercentage. De verdeling is 70,25% voor Hoogeveen en 29,75% voor gemeente De Wolden. Het begrote bedrag van onvoorzien bedraagt € 1,00. Aanwending van de post onvoorzien is niet van toepassing.

Investerings

Omschrijving <i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroot voor wijzigingen	Begrotingswijziging	Begroot na wijziging	Werkelijk	Overschot (+) /Tekort (-)	Restant naar 2024
Bedrijfsmiddelen tractie	1.250	514	1.764	950	814	814
Bedrijfsmiddelen automatisering	1.236	795	2.031	1.012	712	712
Digitalisering dienstverlening	460	79	539	91	448	448
Bedrijfsmiddelen facilitair	300	588	888	500	694	694
Totaal	3.246	1.976	5.222	2.553	2.668	2.668

Toelichting op de investeringen

Bedrijfsmiddelen tractie

In 2023 was er voor 'vervanging bedrijfsmiddelen tractie' € 1.764.000 beschikbaar. In 2023 zijn veel bedrijfsmiddelen vervangen, Er zijn bijvoorbeeld 3 poolauto's, een vrachtauto, 8 containers, 2 heftrucks en 9 grote machines vervangen. Voor deze vervangingen was een budget gereserveerd van € 950.000.

De aankoop van een paar werktuigen en 40 voertuigen hebben we in 2023, door langere levertijden, niet kunnen afronden. Het vervangen van deze werktuigen en voertuigen zal in 2024 gebeuren en hiervoor moet het resterende budget beschikbaar blijven. Per saldo wordt er dus € 814.000 doorgeschoven naar 2024.

Digitalisering dienstverlening

In 2023 was € 539.000 beschikbaar voor de investeringen in e-dienstverlening. Gedurende het jaar is er € 91.000 besteed voor de inzet van een Enterprise architect om het applicatielandschap van de SWO in beeld te brengen.

Het investeringskrediet is onder andere bedoeld voor investeringen in software. De commissie BBV geeft aan dat software niet geactiveerd mag worden als het Software as a Service (SaaS) betreft. In bijna alle gevallen is de software binnen de organisaties een SaaS-oplossing. Omdat software in de vorm van SaaS niet geactiveerd mag worden, is het investeringskrediet grotendeels ongebruikt gebleven. De lasten van software zijn terug te zien in de exploitatie. Om de middelen uit het investeringskrediet te kunnen gebruiken voor de aanschaf van software is het noodzakelijk om het investeringskrediet om te zetten naar een exploitatiebudget. Het restantkrediet van € 448.000 wordt overgeheveld naar 2024. Zodra de uitkomsten van de scan bekend zijn, gaan we bezien hoe we het beste de benodigde investeringen kunnen dekken.

Bedrijfsmiddelen automatisering

Per saldo is er een € 844.000 van het investeringskrediet op de bedrijfsmiddelen automatisering niet benut. Het restant van het investeringskrediet schuift om onderstaande redenen door naar 2024.

Thuiswerkapparatuur

Omdat het thuiswerkbeleid nog niet binnen de organisatie is vastgesteld, is vervanging uitgesteld en schuift het budget door naar 2024. Technisch en functioneel gezien is het ook nog niet nodig om monitoren te vervangen, en voor incidentele tussentijds vervanging (bijvoorbeeld vanwege defect) is er voldoende voorraad.

Smartphones, laptops en iPads

De uitgaven voor deze apparaten zijn binnen budget gerealiseerd. De onderschrijding heeft te maken met een klein aantal uitgiftes die niet door kunnen gaan. Het restantbudget schuift daarom door.

Topdesk

De investering was voor bekostiging van de aanbesteding van deze applicatie inclusief de overgang naar een SaaS-oplossing. Op basis van de winnende inschrijving van Topdesk vallen de lasten € 16.530 hoger uit. Dit is ook gemeld in de tussenrapportage.

Werkplekapparatuur

De investering betrof een restantbedrag van 2022 voor de bijzondere werkplekken die niet in dat jaar waren gerealiseerd. Voor het deel dat ook in 2023 niet hoefde te worden gerealiseerd schuift het restant door naar 2024.

Telefonie

De investering voor de vervanging van het telefonieplatform schuift door naar 2024. Reden hiervan, is dat de vervanging afhangt van een eerder uitgesteld landelijk VNG-traject dat nog niet is afgerond. Realisatie staat nu gepland voor 2024.

Netwerkcomponenten

Vanwege complexiteit van de vervanging van (centrale) componenten is met behulp van inhuur de uitvraag voor een aanbesteding in beeld gebracht. De aanbesteding start in 2024. Afhankelijk van levertijden van de winnende leverancier volgt aanschaf in 2024 of 2025.

Serverruimte

De vervanging of outsourcing van de serverruimte (serverkasten, koeling, noodstroomvoorziening, inbraak- en brandblusapparaat) is uitgesteld vanwege de samenhang met een mogelijke overgang naar de cloud. De investering schuift door naar 2024.

Vergadersystemen gemeenteraden

De raad van Hoogeveen kent een steeds drukkere agenda met betrekking tot openbare raadsvergaderingen. Om deze agendadruk te verminderen is Commissiekamer 1 in het Raadhuis van Hoogeveen technisch geschikt gemaakt om van hieruit ook raadsvergaderingen live te streamen. De raad is hiermee nu in staat om twee openbare raadsvergadering tegelijkertijd te laten plaatsvinden.

In De Wolden is naast de herinrichting van de Raadszaal ook geïnvesteerd in de techniek. Een groot LED-scherm zorgt voor betere presentatiemogelijkheden. Dit zorgt ervoor dat naast de raadsvergaderingen, in Zuidwolde ook meer werkbijeenkomsten gehouden gaan worden.

Narrowcasting

De narrowcasting binnen de SWO-gebouwen zijn het afgelopen jaar vervangen door nieuwe monitoren en een toegankelijker softwarepakket. Hiermee is het beheer van de informatie welke via de narrowcasting wordt gecommuniceerd sterk vereenvoudigd. Binnen een gebouw is het nu mogelijk dat een afdeling een eigen content kan beheren en men specifieke informatie voor een bepaalde groep medewerkers via dit medium kan communiceren.

Bedrijfsmiddelen facilitair

Pilot moderne werkomgeving

Het project moderne werkomgeving is in 2023 nog niet van start gegaan wegens het ontbreken van de dekking van het budget vanuit Vastgoed. Deze is nodig om de noodzakelijk bouwkundige aanpassingen te kunnen uitvoeren. Omdat de start van het project zo lang op zich laten wachten en inmiddels een wisseling heeft plaatsgevonden binnen de directie, management en stuurgroep lijkt het wenselijk om de eerder vastgestelde visie op de moderne werkomgeving nog eens aan deze groep toe te lichten.

Huisvesting algemeen

Het afgelopen jaar zijn onderstaande ruimten voorzien van een nieuwe inrichting:

- Raadzaal De Wolden
- Kantine de Vos Hoogeveen

- Kantine gemeentewerf De Wolden
- Collegekamer De Wolden

Omdat het flexwerken binnen de SWO steeds grotere vlucht neemt zijn er voor medewerkers zonder vaste werkplek locker kasten in de gebouwen geplaatst. Dat stelt medewerkers zonder vaste werkplek in staat om hun spullen veilig op te bergen. Verder is een groot deel van de oude niet in hoogte verstelbare bureaus vervangen door zit- sta bureaus en is een groot deel van de oude bureaustoelen vervangen.

Overhead

Toelichting op de overhead

Onderdeel van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dat we als gemeenschappelijke regeling onderscheid moeten maken in de kosten die we maken bij de uitvoering van ons primaire proces en de kosten die we maken voor de ondersteuning van dit proces. De kosten van het primaire proces worden toegerekend aan de taakvelden binnen de verschillende programma's van beide gemeenten. Alle kosten voor de ondersteuning van dit proces zijn opgenomen in het overzicht overhead.

Onder overhead verstaan we de kosten die gericht zijn op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hierbij moet gedacht worden aan (loon)kosten van bijvoorbeeld de directie en de eigen (staf)afdelingen. Verder vallen de kosten voor de administratie, automatisering en huisvesting onder de overhead. De verdeling van de personeelskosten is per medewerker door de teamleiders beoordeeld op welke taakvelden de betreffende medewerkers werkzaamheden verrichten. Dit is de basis voor de verdeling van de personeelskosten naar de taakvelden. Onderdeel van de taakvelden is het taakveld overhead. Voor de toerekening van de personeelskosten, ICT, huisvesting, tractie en facilitaire kosten aan de overhead is dezelfde systematiek gevolgd.

Het door gemeenten centraal verantwoord van lasten en baten vóór overhead, heeft als doel het creëren van meer inzicht in de financiële positie van de gemeente. Dit moet bijdragen aan de versterking van de democratische rollen van de raad en het vergroten van de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten. De totale overheadkosten in de jaarrekening bedragen € 31,776 miljoen.

De totale begrote exploitatie voor beide gemeenten bedraagt gezamenlijk ongeveer € 264,3 miljoen. De overhead bedraagt daarom 11,9% van de totale exploitatiekosten van beide gemeenten.

Onvoorziene uitgaven

Om te voldoen aan Artikel 17, lid b van het BBV hebben we bij in de begroting bij het overzicht van baten en lasten onder 'het geraamde bedrag voor onvoorzien' een pro forma post opgenomen van € 1.000. De werkelijke kosten zijn ten laste van de exploitatie gebracht waardoor dit bedrag vrijvalt in de jaarrekening.

Paragrafen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft een aantal verplichte paragrafen voor:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Voor de SWO zijn alleen de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Bedrijfsvoering en de Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid van toepassing. Voor de paragraaf Bedrijfsvoering verwijzen we naar het programma Bedrijfsvoering en algemene dekkingsmiddelen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten we in deze paragraaf melding maken van het beleid van de onze gemeente over de weerstandscapaciteit en de risico's.

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin we in staat zijn middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat we beleid moeten veranderen. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit die middelen en mogelijkheden die we hebben als dekking voor niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn.

Voor de beoordeling van de vraag of er sprake is van een adequaat weerstandsvermogen zouden we een relatie moeten leggen tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee af te dekken risico's. Het gaat dan vooral om de grotere risico's waarvoor niet op een andere wijze al een voorziening is.

Bij de oprichting van de SWO is besloten dat binnen de SWO geen weerstandsvermogen wordt gevormd. Dit is ook zo afgestemd met de toezichthouder, provincie Drenthe. De SWO doet in voorkomende gevallen een beroep op de beide gemeenten. Zij houden in de inventarisatie van de weerstandscapaciteit en de aanwezige risico's rekening met het risico van de deelname aan de SWO. Dit houdt in dat eventuele exploitatieoverschotten of -tekorten van de SWO via de jaarlijkse bijdragen rechtstreeks met de deelnemende gemeenten verrekend worden.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de gemeente De Wolden en Hoogeveen wordt de beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit. Met andere woorden: wat is de capaciteit van de gemeentes om aanwezige risico's te dekken zonder dat de beoogde doelstellingen gevaar lopen?

Kengetallen financiële positie

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast de kengetallen vindt ook een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie plaats. De kengetallen en de beoordeling geven inzicht in de financiële positie van de SWO. Daarnaast is het ook relevant om inzicht te hebben in de ontwikkeling van de kengetallen over de jaren heen. Voor de SWO zijn de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio en de structurele exploitatieruimte relevant. Het kengetal grondexploitatie en de belastingcapaciteit (woonlasten meerpersoonshuishouden) zijn niet van toepassing.

1A. Netto schuldquote. De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de SWO ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

2. De solvabiliteitsratio. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de SWO in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hierbij wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balans-totaal.

3. Structurele exploitatieruimte. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De structurele exploitatieruimte bepalen we door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.

	Begroting	Rekening	Begroting	Rekening
	2022	2022	2023	2023
Netto schuldquote	7%	4%	11%	6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	7%	4%	11%	6%
Solvabiliteit	7%	6%	10%	6%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	0%

Ter bekostiging van de overdracht van de materiële vaste activa hebben beide gemeenten een lening verstrekt. Uit de netto schuldquote blijkt dat de schuldenlast voor de SWO gering is.

Bij de oprichting van de SWO is besloten dat we geen weerstandsvermogen vormen. Dit wordt zichtbaar in de extreem lage solvabiliteitsratio. Eventuele exploitatie-overschotten of –tekorten verrekenen we via de jaarlijkse bijdragen rechtstreeks met de deelnemende gemeenten. De structurele exploitatieruimte is daarom jaarlijks (nagenoeg) nihil.

Bedrijfsvoering

Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording.

Bij de rechtmatigheidsverantwoording is geconstateerd dat op een tweetal onderdelen sprake is van een onrechtmatigheid. De onrechtmatigheden zijn nader toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording. In de paragraaf bedrijfsvoering is voor deze onrechtmatigheden de oorzaak en toekomstige acties om deze onrechtmatigheden te gaan voorkomen opgenomen.

Begrotingsonrechtmatigheden

Vanuit de begrotingsanalyse komen een aantal acceptabele begrotingsoverschrijdingen naar voren. Deze overschrijdingen komen voort uit de gekozen systematiek van de SWO ten aanzien van begrotingswijzigingen. De SWO stelt namelijk alleen een begrotingswijziging voor als de bijdrage van de gemeente wijzigt. Mochten er hoger lasten ontstaan maar hier staan ook hogere baten tegenover dan veranderd de bijdrage van de gemeenten niet. Hiervoor wordt geen begrotingswijziging voor voorgesteld. In formele zin is er dan wel sprake van een begrotingsonrechtmatigheid. Deze begrotingsonrechtmatigheid is acceptabel op basis van de financiële verordening van de SWO.

Aanbestedingsonrechtmatigheden

Eenzijds is tijdens de interne controle geconstateerd dat een aantal inkoop Europees aanbesteed hadden moeten worden en anderzijds is geconstateerd dat het eigen inkoopbeleid van de SWO beperkt wordt nageleefd. Met betrekking tot het eigen inkoopbeleid constateren we dat het inkoopstartformulier in een aantal gevallen niet is ingevuld en niet afgestemd is met de afdeling inkoop. Daarnaast is geconstateerd dat de aanbestedingsprocedures zoals opgenomen in het inkoopbeleid niet adequaat gevolgd worden binnen de organisatie.

Om de rechtmatigheid van de inkoop te verbeteren heeft de organisatie een projectleider voor de transitie van de inkoopfunctie aangesteld. Een van de ambities uit het transitieplan is om te zorgen dat er binnen de SWO De Wolden/Hoogeveen 100% rechtmatig wordt ingekocht. Hiervoor is het van belang dat alle contracten zijn vastgelegd en gemonitord vanuit Pactum zodat signaleringen gekoppeld kunnen worden. Hiervoor wordt samen met de contractbeheerders acties uitgezet om alle contracten te registreren, te monitoren en per contract signaleringsfuncties toe te voegen. Deze data zullen ook worden gebruikt voor het opzetten van een actuele aanbestedingskalender voor 2024 en verder. Hiermee kan worden voorkomen dat niet tijdig wordt gestart met een aanbesteding en het opstellen van een inkoopstartformulier.

De controle van de inkoopstartformulieren zal worden georganiseerd en geborgd. Hiervoor zal een herijking in 2024 plaats vinden van de processtappen en ook zullen hier de verschillende inkooprollen aan worden gekoppeld. Tevens zal worden gekeken hoe tijdens tussentijdse spendanalyses de onderliggende documenten en informatie beschikbaar is. Hiervoor zal een analyse worden gemaakt van de huidige inkoopprocessen. Ook wordt gekeken in welke processen stappen efficiënter kunnen worden ingericht, uitgaande van de controles en monitoring welke jaarlijks plaats vinden.

Ook wordt gekeken in welke systemen welke informatie bewaard wordt en hoe we kunnen zorgen dat deze informatie ook beschikbaar is. Zo kan eerder worden gezorgd dat dossiers compleet zijn of worden gemaakt.

Integriteitsmeldingen

Op pagina 10 van het jaarverslag gaan we nader in op de integriteitsmeldingen.

Financiering

We moeten de uitvoering van onze financieringsfunctie doen binnen de wettelijke kaders van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt tot uitdrukking in een verplicht treasurystatuut en een financieringsparagraaf in begroting en jaarrekening.

Een ander belangrijk uitgangspunt van de Wet FIDO is dat deze wet aan de lagere overheid de verplichting oplegt financiële risico's op treasurygebied te beheersen. Daarnaast regelt de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) de vereisten ten aanzien van de kredietwaardigheid van financiële instellingen.

In de paragraaf Financiering geven we de ontwikkelingen aan met betrekking tot de kasgeldlimiet, de ontwikkelingen wat betreft de renterisiconorm, de verwachte toe- of afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van treasury. De randvoorwaarden waarbinnen treasury zich kan en mag bewegen, formuleren we in het treasurystatuut.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de inflatierisico's, renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en valutarisico's.

Renterisico

Hieronder valt het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger, dan wel dat de renteopbrengsten van activa lager zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau, dan wel het in de meerjarenraming en de begroting geraamde niveau.

De Wet FIDO hanteert voor de beheersing van het renterisico de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. De wet normeert via percentages het maximale risico dat een gemeenschappelijke regeling mag lopen op de vaste (de renterisiconorm) en de vlottende schuld (de kasgeldlimiet).

Kasgeldlimiet (kortlopende schuld)

De kasgeldlimiet heeft tot doel de renterisico's op kortlopende (opgenomen) geldleningen te beperken. Jaarlijks geeft het ministerie aan welk bedrag de lagere overheid mag financieren met kortlopende geldleningen. De kasgeldlimiet betreft een percentage (8,2%) van het begrotingstotaal. Voor 2023 is het (primaire) begrotingstotaal € 67.023.864, zodat de toegestane kasgeldlimiet € 5.495.957 is.

Berekening kasgeldlimiet	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
Toegestaande kasgeldlimiet in procenten van de grondslag	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
Begrotingstotaal	67.024	67.024	67.024	67.024
In bedrag	5.496	5.496	5.496	5.496
Vlottende schuld (2)	0	0	0	0
Vlottende middelen (3)	4.498	2.547	5.124	2.703
Toets kasgeldlimiet				
Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-4.498	-2.547	-5.124	-2.703
Toegestaande kasgeldlimiet	5.496	5.496	5.496	5.496
Ruimte	9.994	8.043	10.620	8.199

Deze limiet mogen we gedurende het jaar in principe niet overschrijden. Als de kasgeldlimiet structureel wordt overschreden, moeten we binnen drie kwartalen maatregelen treffen om dat teniet te doen. Dat kan door consolidatie (= het omzetten van kortlopende schuld in een langlopende schuld).

Renterisiconorm

De renterisiconorm schrijft voor hoeveel we maximaal mogen lenen voor een periode langer dan één jaar. Deze norm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's berekenen we als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen.

In onderstaande tabel zetten we de norm af tegen de feitelijke situatie.

Conclusie: de SWO voldoet ruimschoots aan de risiconorm.

Renterisiconorm	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
(bedragen x € 1.000)			
1 Renteherzieningen	0	0	0
2 Betaalde aflossingen	1.501	1.788	1.559
3 Renterisico (1+2)	1.501	1.788	1.559
4a Begrotingstotaal	63.009	67.024	67.024
4b Het bij ministeriele regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%
4 Renterisiconorm	12.602	13.405	13.405
5a Ruimte onder renterisiconorm(4>3)	11.101	11.617	11.846
5b Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0

Kredietrisico

Het kredietrisicobeheer is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat op een bepaald moment de tegenpartij niet aan haar contractuele verplichtingen kan voldoen. De SWO heeft geen geldleningen verstrekt aan derden, waardoor er geen sprake is van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisicobeheer is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat op een bepaald moment de organisatie over onvoldoende middelen beschikt om aan de directe verplichtingen te voldoen. Dit risico is ondervangen doordat de beide gemeenten gedurende het jaar voorschotten betalen aan de SWO.

Koers- en valutarisico

Koersrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen.

Op dit moment bezit de SWO geen financiële activa en is er dus geen sprake van koersrisico.

Valutarisicobeheer is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat op een bepaald moment de waarde van de vreemde valutastromen, uitgedrukt in eigen valuta, afwijkt van wat verwacht werd op het beslissingsmoment. Op dit moment bezit de SWO geen vreemde valuta en kent geen leveranciers en afnemers van buiten de eurolanden, dus is er geen sprake van een valutarisico.

Schema rentetoerekening verantwoordingsjaar		
<i>(bedragen x € 1.000)</i>		
a. De externe rentelasten over de kort en lange financiering	121.294	
b. De externe rekenbaten	138.284	
Saldo rentelasten en rentebaten		-16.990
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld riolering)	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-16.990
d1. Rente over eigen vermogen	0	
d2. Rente over voorzieningen	0	
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente		-16.990
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	0	
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury		-16.990

We hebben een positief resultaat van € 16.990 op het taakveld Treasury. Dit positieve resultaat wordt veroorzaakt doordat de renteopbrengsten over de tegoeden in de schatkist hoger zijn dan de rentelasten die de SWO moet betalen. Dit zorgt er wel voor dat er geen rente kan worden toegerekend aan de taakvelden. Volgens de regelgeving van de BBV waar de SWO aan moet voldoen, is het niet toegestaan om negatieve rentelasten toe te rekenen aan de taakvelden.

Financieringsarrangement

Met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is een financieringsovereenkomst aangegaan, die per 1 januari 2019 is gewijzigd. De BNG moet voor de kredietlimieten aan decentrale overheden liquiditeiten aanhouden. Daarom wordt sinds 1 januari 2019 over het ongebruikte deel van de kredietlimiet een bereidstellingsprovisie in rekening gebracht. Om de bereidstellingsprovisie te beperken, hebben we met BNG-overleg gehad om de overeenkomst financiële dienstverlening te wijzigen.

Het totale kredietarrangement is € 5 miljoen, hiervan is € 1 miljoen voor de kredietlimiet en € 4 miljoen voor intradaglimiet.

De intradaglimiet is het bedrag op de bankrekening dat gedurende de dag rood mag staan. Indien nodig of als de inzichten en of rentepercentages wijzigen, dan kunnen we de bedragen binnen het kredietarrangement aanpassen. Op deze wijze kan de samenwerkingsorganisatie tijdig aan haar verplichtingen voldoen. Met het vaststellen van deze gewijzigde financieringsovereenkomst is ook de benodigde technische infrastructuur, waaronder bevoegdheden, bepaald.

Wet Open Overheid

Met deze paragraaf geven we in onze begroting en verantwoording invulling aan de bepalingen uit de Wet open overheid. Want de gemeenten De Wolden en Hoogeveen hechten veel waarde aan een integrale en open bestuurswijze. De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 ingetreden en streeft transparantie na in al het handelen van de overheid. Het recht op informatie door de inwoners staat centraal.

Gerealiseerd beleid

Voor de implementatie van de wet zijn de volgende activiteiten verricht:

- Verbeteringen in het werkproces voor passieve openbaarmaking zijn doorgevoerd op het gebied van rolverdeling, procesgang en praktische werkafspraken. Verder is een specifiek webformulier voor meer eenduidige Woo-verzoeken gerealiseerd en is gestart met het contact opnemen met de vragsteller bij elk nieuw Woo-verzoek. De rol van Woo-contactpersoon is met vacature geformaliseerd.
- Er is een nulmeting uitgevoerd met alle afdelingen over de staat van informatiehuishouding als basis voor het functioneren als open overheid. Door de directie is op basis van nulmeting een afweging gemaakt voor een gematigd ambitieus groeipad voor implementatie.
- Met de raad en college zijn werksessies gehouden over de doelen, impact en aanpak van de implementatie van Woo.
- Een programmatische aanpak draagt zorg voor een set van samenhangende projecten en activiteiten in de lijn om de Wet open overheid eigen te maken. Er zijn projecten opgestart rond de verwerving van voorzieningen ten behoeve van het geautomatiseerd anonimiseren en zoeken&vinden. In 2024 worden deze gerealiseerd.
- Met de vakafdelingen zijn diverse kennissessies georganiseerd rond de impact van de Woo en zijn Woo-medewerkers aangewezen die de spil zijn in coördinatie op de Woo-verzoeken en in de implementatie per eenheid. Voor de vakafdelingen communicatieplannen en Woo-instructies gemaakt die verder in grootschalig worden geïmplementeerd.

Voor de uitvoering van de verzoeken in het kader van de Woo

In 2023 heeft de gemeente Hoogeveen aanzienlijk meer Woo-verzoeken ontvangen, namelijk 27 ten opzichte van 2022. De gemeente De Wolden heeft in 2023 27 Woo-verzoeken ontvangen, dat zijn er 2 meer dan in het jaar ervoor. Belangrijk om op te merken is dat de aantallen van de Woo-verzoeken niet altijd veel zeggen. De omvang en complexiteit van een Woo-verzoek verschilt per verzoek. Het is afhankelijk van de hoeveelheid, beschikbaar en bruikbaarheid aan informatie die wordt opgevraagd.

In de praktijk blijkt dat verzoekers hun vraag vaak te algemeen formuleren. Het is daarom belangrijk dat bij elk inkomend Woo-verzoek contact wordt opgenomen met de verzoeker.

Sinds enkele maanden wordt er bij inkomende Woo-verzoeken contact opgenomen met verzoekers. Het bellen met de verzoekers werpt zijn vruchten af. Naar aanleiding van deze telefoongesprekken zijn al meerdere Woo-verzoeken telefonisch afgedaan, verkleind en/of ingetrokken en bovenal dusdanig aangescherpt dat de aangescherpte vraag centraal staat in het voorzien van informatie.

JAARREKENING

Balans per 31 december

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
<i>(bedragen x €1.000)</i>		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	7.038	6.043
Investerings met een economisch nut	7.038	6.043
Totaal vaste activa	7.038	6.043
Vlottende activa		
Uitzettingen met een renttypische looptijd korter dan 1 jaar	5.400	6.967
Vorderingen op openbare lichamen	1.328	2.732
Uitzettingen in de Rijksschatkist met een renttypische looptijd korter dan 1 jaar	3.920	4.016
Overige vorderingen	152	219
Liquide middelen	0	0
Overlopende activa	8.176	5.326
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
- overige Nederlandse overheidslichamen	7.414	4.560
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen ten laste van volgende begrotingsjaren komen	762	766
Totaal vlottende activa	13.576	12.293
Totaal generaal	20.614	18.336

Passiva	31-12-2023	31-12-2022
<i>(bedragen x €1.000)</i>		
Vaste passiva		
<u>Eigen vermogen</u>	1.200	1.177
Algemene reserve	0	0
Bestemmingsreserves	1.200	1.177
<u>Voorzieningen</u>	2.406	1.489
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.069	1.308
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.	337	181
<u>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer</u>	6.972	5.971
Onderhandse leningen van:	0	0
4. openbare lichamen	6.972	5.971
Totaal vaste passiva	10.578	8.637
<u>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer</u>	9.184	9.325
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
- Overige schulden	9.184	9.325
<u>Overlopende passiva</u>	852	374
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten en daaraan gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	852	374
Totaal vlottende passiva	10.036	9.699
Totaal generaal	20.614	18.336

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Programma Bedrijfsvoering <i>Bedragen x € 1.000</i>	Realisatie 2022	Primitieve Begroting 2023	Wijziging 2023	Begroting 2023 - na wijziging	Realisatie 2023	<i>Vershil</i>
Lasten						
Bedrijfsvoering	72.029	67.024	10.735	77.759	81.434	-3.675
TOTAAL LASTEN	72.029	67.024	10.735	77.759	81.434	-3.675
Baten						
Bedrijfsvoering	-7.077	-3.237	-2.154	-5.390	-7.683	2.293
TOTAAL BATEN	-7.077	-3.237	-2.154	-5.390	-7.683	2.293
Saldo van baten en lasten	64.952	63.787	8.581	72.369	73.751	-1.382
Algemene dekkingsmiddelen	-64.056	-63.787	-7.616	-71.403	-73.774	2.371
Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	896	0	966	966	-23	989
Toevoeging reserve	966	0	0	0	771	-771
Onttrekking reserve	-1.862	0	-966	-966	-748	-218
Resultaat	0	0	0	0	0	0

Bovenstaand overzicht van baten en lasten is opgesteld in overeenstemming met de voorschriften van de BBV. Het rekeningresultaat van de SWO komt tot uitdrukking bij de afwijking van de "Algemene dekkingsmiddelen" en bedraagt € 2.370.832 nadelig.

Het nadelige saldo is verrekend met de beide gemeenten volgens het afgesproken verdeelpercentage. De verdeling is 70,25% voor Hoogeveen en 29,75% voor gemeente De Wolden. Het begrote bedrag van onvoorzien bedraagt € 1,00. Aanwending van de post onvoorzien is derhalve niet van toepassing.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door het bestuur van Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen op dd. 8 februari 2024, met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2023, de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie, zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten zijn slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, zijn in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.g. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, zijn sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin de uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken. Voor de aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten: vier jaar.

Rechtmatigheidsverantwoording

De SWO heeft een enkelvoudig bestuur. De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld en afgegeven door het bestuur van de SWO. De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid omvat het voorwaarden criterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium:
 - Voor het voorwaarden criterium is het normenkader zoals op 8 februari 2024 door het bestuur is vastgesteld;
 - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het bestuur zijn gemeld.
 - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid worden eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
 - Een verantwoordingsgrens van 3 % (zijnde € 2.461.000) is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
 - Een rapporteringstolerantie van € 50.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Balans**Vaste Activa****Materiële vaste activa***Algemeen*

De materiële activa zijn gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen salariskosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.

Materiële activa kleiner dan € 50.000, uitgezonderd gronden en terreinen zijn niet geactiveerd, maar direct verantwoord als lasten in het lopende boekjaar. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Het startmoment van de afschrijvingen is vastgelegd in de door het bestuur van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen vastgestelde verordening dd. 8 februari 2024. Op materiële activa wordt, tenzij het bestuur beslist hiervan af te wijken, lineair afgeschreven, in maximaal de onderstaande afschrijvingstermijnen. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. De afschrijvingen starten op de eerste dag van het jaar volgend op het moment waarop het actief bedrijfsvaardig is opgeleverd of het (deel)project gereed is. Een actief wordt in ieder geval als gereed beschouwd als meer dan 90% van de uitgaven zijn gedaan.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

- Gronden en terreinen	hierop wordt niet afgeschreven
- Woonruimten	40 jaar
- Bedrijfsgebouwen	10 - 40 jaar
- Grond-, weg, en waterbouwkundige werken	15 - 65 jaar
- Vervoersmiddelen	7 - 10 jaar
- Machines, apparaten en installaties	2 - 15 jaar
- Overig	5 - 10 jaar

Investerings met economisch nut Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden zijn op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Bij de waardering is, waar nodig, rekening gehouden met een (verwachte) duurzame waardevermindering.

Vlottende activa*Vooruitbetaling*

Vooruitbetaalde bedragen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar*Vorderingen*

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid zal een voorziening in mindering worden gebracht. De voorziening is statisch bepaald op basis van geschatte inningskansen

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste Passiva

Reserves

Reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorziening verlofsparen

In 2022 is cao-gemeenten 2021-2022 vastgesteld. Medewerkers kunnen op basis van deze cao onder andere vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke verlofuren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke verlofuren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. De uren die zijn gespaard onder het verlofsparen verjaren niet conform de door de Commissie BBV gepubliceerde "vraag&antwoord" moeten gemeenten een voorziening vormen voor alle categorieën bovenwettelijke verlofuren die in artikel 6.3 lid 3 van de cao-gemeenten zijn benoemd.

Vaste schulden

Vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Uniforme taakvelden

De Gemeenschappelijke Regelingen moeten met ingang van de jaarrekening 2018 ook voldoen aan de aangepaste informatievoorschriften van het BBV. Dit betekent dat de realisatie van baten en lasten verantwoord moeten worden op de taakvelden. De uniforme taakvelden zijn in de plaats gekomen van de functies. Het doel van deze wijziging is het verbeteren van de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen.

Toerekening naar taakvelden (overhead)

Om meer inzicht te geven over de totale overheadkosten is met ingang van 2018 voorgeschreven dat in de jaarrekening een apart overzicht moet worden opgenomen van de overheadkosten. Hierbij zijn de overheadkosten in het BBV gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In de programma's worden dan de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Jaarrekening 2022 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen 38 Voor de verdeling van de personeelskosten is voor alle medewerkers beoordeeld op welke taakvelden de betreffende medewerkers werkzaamheden verrichten. Dit is de basis voor een evenredige verdeling van de personeelskosten naar de taakvelden. Een van de taakvelden is het taakveld overhead. Voor de toerekening van de overige kosten zoals ICT, facilitair en tractie is dezelfde systematiek gevolgd.

Incidentele baten en lasten

Op grond van de BBV-voorschriften wordt in de jaarrekening een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma opgenomen. Hierbij worden per programma de belangrijkste posten afzonderlijk gespecificeerd en de overige posten worden als een totaalbedrag opgenomen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Incidentele baten en lasten'.

Toelichting op de balansposten

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Investerings met een economisch nut	7.038	6.043
Totaal	7.038	6.043

De investeringen met een economisch nu kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Investerings met economisch nut (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Bedrijfsgebouwen	126	129
Vervoermiddelen	2.766	2.483
Machines, apparaten en installaties	3.325	2.857
Overige materiële vaste activa	821	574
Totaal	7.038	6.043

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde Investe- 31-12-2022 ringen	Desinves- teringen	Afschrij vingen	Bijdragen van derden	Afwaar deringen	Boekwaarde 31-12-2023
Bedrijfsgebouwen	129	0	0	4	0	126
Vervoermiddelen	2.483	692	0	409	0	2.766
Machines, apparaten en installaties	2.857	1.536	0	1.068	0	3.325
Overige materiële vaste activa	574	325	0	78	0	821
Totaal	6.043	2.553	0	1.559	0	7.038

N.B. Afwaardering = afwaardering wegens duurzame waardevermindering.

De gemeenten De Wolden en Hoogeveen hebben bij de oprichting van de SWO een gedeelte van hun materiële vaste activa overgedragen aan de SWO. Dit betreft vooral tractie en automatisering. Dit is ook de reden dat de tractie van de Stichting werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden in de SWO is ondergebracht. In 2023 zijn er voor de Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden € 5.500 aan vervoermiddelen aangeschaft. De kapitaallasten, afschrijving € 12.471 en rente € 0 in totaal € 12.471 worden dit jaar verrekend.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen zijn in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

Investerings (bedragen x € 1.000)	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Bedrijfsmiddelen tractie	1.764	950	950
Bedrijfsmiddelen automatisering	2.031	1.187	1.187
Digitalisering dienstverlening	539	91	91
Bedrijfsmiddelen facilitair	888	325	325
Totaal	5.222	2.553	2.553

De belangrijkste investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

Investerings (bedragen x €1.000)	Werkelijk besteed in 2023
Laptops	740.687
Meubilair	325.337
Daf Fan CF 430	176.554
AV-apparatuur	151.103
Smartphones	144.873
Schell 5	122.500
Tractor Lindner Lintrac 80	106.500

Flottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van 1 jaar of minder kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Uitzettingen korter dan 1 jaar (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening Oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2023	Balanswaarde 31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	1.328	0	1.328	2.732
Uitzettingen in de Rijksschatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	3.920	0	3.920	4.016
Overige vorderingen	152	0	152	219
Totaal	5.400	0	5.400	6.967

Van de vordering op openbare lichamen betreft voor ruim € 1.194.000 een vordering op de gemeente Hoogeveen en gemeente De Wolden. Het restant betreft diverse debiteuren.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)					
Verslagjaar 2023					
(1)	Drempelbedrag	1.340			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	99	80	19	73
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.242	1.260	1.322	1.267
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	67.024			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	67.024			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0200 + (4c)*0,002 met een minimum van € 1.000.000	Drempelbedrag	1.340			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
Kwartaal 1 Kwartaal 2 Kwartaal 3 Kwartaal 4					
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	8.885	7.280	1.717	6.762
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	99	80	19	73

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Kassaldi	0	0
Banksaldi	0	0
Totaal	0	0

In het BBV (artikel 3 en 4) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten in de jaarrekening ook het EMU-saldo moeten verstrekken. Deze jaarrekening is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.

Omschrijving	2022	2023	2023	2024
	x € 1000	x € 1000	x € 1000	x € 1000
	Volgens jaarrekening 2022	Volgens primaire begroting 2023	Volgens jaarrekening 2023	Volgens primaire begroting 2024
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)				
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	444	1.458	994	1.123
3. Mutatie voorzieningen			917	
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)				
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa				
Berekend EMU-saldo	-444	-1.458	-77	-1.123

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt worden weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door de voorfinanciering op uitkeringen	7.414	4.560
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste komen van volgende begrotingsjaren	762	766
Totaal	8.176	5.326

Omschrijving <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Saldo 31-12-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2023
EU:				
Subtotaal Rijk:	0	0	0	0
Subtotaal Provincie:	0	0	0	0
Subtotaal: Overige overheidslichamen:	4.526	7.356	4.526	7.356
Gemeente De Wolden	883	1.458	883	1.458
Gemeente Hoogeveen	3.643	5.898	3.643	5.898
Subtotaal	4.526	7.356	4.526	7.356
Overige:				
St. Werkgelegenheids Initiatieven De Wolden	4	58	4	58
Arbeidsmarkt Regio	30	0	30	0
Subtotaal	34	58	34	58
Totaal	4.560	7.414	4.560	7.414

De salderingsregeling is toegepast. Dit betekent dat de baten en lasten van de beide gemeenten met elkaar worden verrekend en aan één kant van de balans opgenomen worden.

In 2023 ontstaat er door de te vorderen bedragen op beide gemeenten wegens de opvangkosten vluchtelingen uit Oekraïne en de afrekening van de kosten zwembad te vorderen bij de gemeente Hoogeveen een batig saldo. De verantwoording vindt daardoor plaats onder de vlottende activa.

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Eigen vermogen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
<i>(bedragen x € 1.000)</i>		
Algemene reserve	0	0
Bestemmingsreserves	1.200	1.177
Gerealiseerd resultaat	0	0
Totaal	1.200	1.177

Het verloop gedurende het boekjaar is hieronder per reserve weergegeven:

Verloop reserves <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Boekwaarde 31-12-2022	Toevoe- ging	Onttrek- king	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	0					0
Subtotaal	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve nog uit te voeren taken	966	771	748	0	0	989
Bestemmingsreserve kwaliteitsontwikkeling SWO	211	0	0	0	0	211
Subtotaal	1.177	771	748	0	0	1.200
Totaal	1.177	771	748	0	0	1.200

Bestemmingsreserve nog uit te voeren taken

De SWO heeft met ingang van 2019 een reserve gevormd voor nog uit te voeren taken. Met het bestuursbesluit worden daarmee middelen voor het volgende jaar beschikbaar gesteld om werkzaamheden uit te voeren die nog niet zijn afgerond. In het lopende boekjaar vindt er een toevoeging plaats en in het opvolgende jaar een onttrekking om de activiteiten alsnog uit te kunnen voeren. In 2023 is daarom € 748.000 aan de reserve onttrokken.

Bestemmingsreserve Kwaliteitsontwikkeling SWO

De SWO heeft met ingang van 2016 een reserve gevormd voor kwaliteitsontwikkeling van de organisatie. In de begroting nemen we vooral de reguliere werkzaamheden op. Nieuwe ontwikkelingen zoals activiteiten in het kader van kwaliteitsverbetering kunnen we betalen uit deze reserve, zonder dat dit direct leidt tot een hogere bijdrage van de gemeenten.

De maximale omvang van de reserve kwaliteitsontwikkeling SWO is € 250.000.

Het boekjaar 2023 is afgesloten met een negatief resultaat van € 2.370.832. Dit is afgerekend met beide gemeenten.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen gedurende het boekjaar is opgenomen in onderstaand overzicht:

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2023
<i>Voor verplichtingen, verliezen en risico's (art. 44.1a en 1b BBV):</i>					
Voorziening verlofsparen	1.308	1.264	6	497	2.069
Subtotaal	1.308	1.264	6	497	2.069
<i>Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is (art. 44.2 BBV):</i>					
Voorziening arbeidskosten gerealiseerde verplichtingen	181	305	66	83	337
Subtotaal	181	305	66	83	337
Totaal	1.489	1.569	72	580	2.406

Voorziening arbeidskosten gerealiseerde verplichtingen

Voor toekomstige arbeidskosten gerealiseerde (WW) verplichtingen van voormalig personeel wordt deze voorziening voldoende geacht om de hieruit voortvloeiende uitgaven te dekken.

Voorziening verlofsparen

Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier een voorziening voor gevormd te worden. Bij alle uren die conform de cao-gemeenten als bron kunnen dienen voor het verlofsparen is sprake van een niet gelijke omvang van de opbouw en afbouw (dit is feitelijk de omvang van het gespaarde en het bovenwettelijke verlof per balansdatum).

De uren die onderdeel uitmaakten van de verlofvoorziening uit 2017 zijn vrijgevallen (€ 6.300).

De bovenwettelijke verlofuren uit 2018 - 2022 die in 2023 lager zijn dan in 2022 zijn "aangewend" in bovenstaande tabel (€ 497.000). De uren uit bovenwettelijke rechten en spaarverlof die in 2023 zijn toegevoegd, € 1.264.000 staan in bovenstaande tabel in de kolom "toegevoegd".

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan 1 jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan 1 jaar is als volgt.

Vaste schulden langer dan 1 jaar (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Onderhandse leningen:		
- openbare lichamen	6.972	5.971
Totaal	6.972	5.971

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop in het boekjaar weergegeven van de vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan 1 jaar.

Vaste schulden langer dan 1 jaar (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2023
Onderhandse leningen	5.971	2.548	1.547	6.972
Totaal	5.971	2.548	1.547	6.972

De gemeentes De Wolden en Hoogeveen hebben aan de SWO een lening verstrekt ter financiering van de (overgedragen) materiële vaste activa. In 2023 is een gedeelte van de lening afgelost en is een aanvullende lening door de beide gemeenten verstrekt. In 2023 is over deze leningen € 119.424 aan rente betaald, dit betreft 2% over de leningwaarde per 01-01-2023.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Vlottende passiva <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	9.184	9.325
Overlopende passiva	852	374
Totaal	10.036	9.699

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen netto vlottende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Netto vlottende schulden korter dan 1 jaar <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Overige schulden	9.184	9.325
Totaal	9.184	9.325

Het saldo van overige schulden bestaat voornamelijk uit de nog af te dragen loonheffing, afdracht aan het ABP en af te dragen omzetbelasting.

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten-gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	852	374
Totaal	852	374

Overlopende passiva

Dit betreffen nog te betalen goederen en diensten van diverse leveranciers.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hieronder vermelden we de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan SWO voor toekomstige jaren is verbonden.

Meerjarige inkoopcontracten

Nr.	Onderwerp aanbesteding	Leverancier(s)	Begin-datum	Looptijd	Eind-datum	Verlengings-opties	Contractwaarde (Initiële looptijd)	Toelichting
1	Payroll dienstverlening	Driessen BV	1-9-2021		31-5-2023	1 x 1 jaar	Afhankelijk van afname. 2023 € 366.657	1e verlenging: 1 x 1 jaar ingaande 01-06-2023
2	Warme en koude dranken-voorziening	Feyen BV	12-10-2017		12-10-2022	2 x 2 jaar	€ 936.421	1e verlenging: 1 x 2 jaar ingaande 12-10-2022
3	Beheer Microsoft licenties	SoftwareOne	1-4-2017		31-3-2020	2 x 3 jaar	Afhankelijk van afname. 2023 € 442.872	tweede (laatste) verlengingsperiode van 3 jaar is ingegaan, 01-04-2023 tm 01-04-2026
4	Netwerkbeveiliging	Axians Communication Solutions B.V.	20-7-2018	6 jaar	20-7-2024	2 x 1 jaar	€ 466.479	
5	Dataopslag	PQR BV	19-6-2018	6 jaar	18-6-2024	max 2 jaar	€ 500.000	verlengen: maandelijks voor een periode van maximaal 2 jaar
6	Schoonmaak	4 percelen	1-10-2019	4 jaar	30-9-2023	2 x 1 jaar		1e verlenging: 1 x 1 jaar ingaande 01-10-2023 4 percelen
7	Pinkroccade Local Government (software civision)	Pinkroccade	1-1-2015		31-12-2024		Afhankelijk van afname. € 1.123.051	hercontractering - verlengd tot en met 31-12-2024
8	RX.Mission	Visma Roxit	24-6-2020		31-12-2024		Afhankelijk van afname. € 218.521	
9	Zaaksysteem (DecosJoin)	Decos Software Engineering BV	1-6-2015		30-6-2024		Afhankelijk van afname. 2023 € 46.451	
10	Integraal beheer van basis- en kernregistraties	Vicrea	1-1-2020	onbepaalde tijd	31-12-2024		Afhankelijk van afname. € 25.916	
11	Inhuur uitzendkrachten	Meerdere leveranciers	1-6-2020		31-5-2022	2 x 1 jaar	Afhankelijk van afname. 2023 € 969.211	2e (en laatste) verlenging: 1 x 1 jaar ingaande 01-06-2023
12	Drukwerk	De Bondt grafimedia Communicatie BV	1-5-2023		30-4-2025	2 x 1 jaar		
13	Brandstoffen	Fieten Olie	1-1-2021		31-12-2024	2 x 1 jaar	Afhankelijk van afnamen. 2023 € 392.566	hercontractering - verlengd tot en met 31-12-2024

Nr.	Onderwerp aanbesteding	Leverancier(s)	Begin-datum	Looptijd	Eind-datum	Verlengings-opties	Contractwaarde (Initiële looptijd)	Toelichting
14	Wagenparkverzekering	Intermont	1-1-2023		31-12-2024	1 x 1 jaar	Contractwaarde fluctueert, afhankelijk van aantal voertuigen.	hercontractering - verlengd tot en met 31-12-2024
15	E-HRM applicatie	AFAS Software	1-1-2022		1-1-2026	2 x 2 jaar	Afhankelijk van afname. 2023 € 78.651	onbepaalde tijd, 1e opzeggingsmogelijkheid is per 1-1-2026
16	Audiovisuele middelen en narrowcasting	dB Audio Video Systemen BV	1-1-2022		1-1-2026	5 x 1 jaar	Afhankelijk van afname. 2023 € 189.702	
17	Kantoorinrichting	Vepa bv en Pet Projectinrichtings BV	1-6-2021		31-5-2026	2 x 1 jaar	€ 200.000	
18	Hardware	Dustin	1-12-2022		30-11-2024		Afhankelijk van afname. 2023 € 970.639	
19	Aansprakelijkheidsverzekering en ongevallenverzekering werknemers	Mandatis	1-1-2023	3 jaar	1-1-2026	2 x 1 jaar	Contractwaarde fluctueert, afhankelijk van aantal medewerkers en inwoners.	
20	Schoonmaak buitenlocaties	NIVO Noord BV	1-10-2020	3 jaar	30-9-2023	3 x 1 jaar		1e verlenging: 1 x 1 jaar ingaande 01-10-2023
21	Accountant	Deloitte Accountants BV	1-8-2020	3 jaar	31-7-2024	3 x 1 jaar	€ 84.500	1e verlenging: 1 x 1 jaar ingaande 01-08-2023
22	Levering bedrijfswagen	Meerdere leveranciers	20-6-2023	1 jaar	19-6-2025	3 x 1 jaar		
23	Afdrukapparatuur	Canon	1-9-2023	5 jaar	31-8-2028	tot max 2 jaar		

*contractwaarde afhankelijk van afname

Operational lease

De langdurige verplichtingen uit hoofde van operational lease zijn niet in de balans opgenomen. Het betreft de hieronder vermelde overeenkomsten.

Nr.	Onderwerp aanbesteding	Begindatum	Einddatum	Contractwaarde (Initiële looptijd)
1	Afdrukapparatuur (hard- en software)	1-10-2016	1-10-2023	€ 192.360

Huur

Nr.	Onderwerp aanbesteding	Begindatum	Einddatum	Contractwaarde (Initiële looptijd)
1	Huurovereenkomst Vos van Steenwijklaan 75B	1-4-2022	29-2-2032	€ 760.000
2	Huurovereenkomst van de dienst openbare ruimte - Vos van Steenwijklaan 73	1-3-2022	29-2-2032	€ 600.000

*Het betreft hierbij de kale huur.

Arbeid gerelateerde verplichtingen

De verplichting uit hoofde van vakantiedagen is hieronder weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2023	Rekening 2022
Verplichtingen vakantiedagen	1.285.721	1.168.828
	1.285.721	1.168.828

Deze verplichtingen zijn niet opgenomen in de meerjarenbegroting. Net als in 2022 is voor het saldo bovenwettelijke verlofuren een voorziening getroffen en staan deze op de balans. De toename is het gevolg van enerzijds meer uren en anderzijds door de gewijzigde cao.

WNT-verantwoording

De WNT is van toepassing op de SWO. Het voor SWO toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Dit is het algemeen bezoldigingsmaximum voor 2023.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder.

Topfunctionarissen inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder.

Gegevens 2023	
NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
H.B.J. Mulder	Directeur
R.P. Koning	Directeur
K.B. Loohuis	Lid (tot en met 30-06-2023) Voorzitter (vanaf 01-07-2023)
D.D. Reneman	Lid
J. Zwiers	Lid (tot en met 30-04-2023)
R. Bisschop	Lid (tot en met 30-04-2023)
A.M. Tuit	Lid (tot en met 30-04-2023)
J. Westendorp	Lid (tot en met 30-04-2023)
I.C.J. Nieuwenhuizen	Voorzitter (tot en met 30-06-2023) Lid (vanaf 01-07-2023)
G. Hempen-Prent	Lid (tot en met 30-04-2023)
E. van Dijk	Lid (tot en met 11-07-2023)
A. Haar	Lid (tot en met 30-04-2023)
M.P. Turksma	Lid (tot en met 30-04-2023)
R.H.J. Hooch Antink	Lid (met ingang van 07-09-2023)

Gegevens 2022	
NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
H.B.J. Mulder	Directeur
V.N. Gosselink-van Dijk	Directeur (tot en met 21-04-2022)
R.P. Koning	Directeur (met ingang van 01-05-2022)
K.B. Loohuis	Voorzitter
W.E. ten Kate	Lid (tot en met 24-05-2022)
D.D. Reneman	Lid
J.G. Tabak	Lid (tot en met 16-06-2022)
J. Zwiers	Lid
R. Bisschop	Lid (met ingang van 16-06-2022)
A.M. Tuit	Lid (met ingang van 16-06-2022)
J. Westendorp	Lid (met ingang van 16-06-2022)
I.C.J. Nieuwenhuizen	Lid
G. Hempen-Prent	Lid
H. Mulder	Lid (tot en met 17-05-2022)
E. van Dijk	Lid
A. Haar	Lid (met ingang van 17-05-2022)
M.P. Turksma	Lid (met ingang van 17-05-2022)

2. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Er zijn geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Analyse begrotingsafwijkingen

Programma Bedrijfsvoering <i>Bedragen x € 1.000</i>	Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar			Begrotingsafwijking		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Lasten									
Bedrijfsvoering	-5.390	77.759	72.369	-7.683	81.434	73.751	2.293	-3.675	-1.382
TOTAAL LASTEN	-5.390	77.759	72.369	-7.683	81.434	73.751	2.293	-3.675	-1.382
Algemene dekkings- middelen	-71.403	0	-71.403	-73.774	0	-73.774	2.371	0	2.371
Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-76.793	77.759	966	-81.457	81.434	-23	4.664	-3.675	989
Toevoeging reserve	0	0	0	0	771	771	0	-771	-771
Onttrekking reserve	-966	0	-966	-748	0	-748	-218	0	-218
Resultaat	-77.759	77.759	0	-82.205	82.205	0	4.446	-4.446	0

Begrotingsrechtmatigheid

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de begrotingsafwijking aan de lastenkant.

Begrotingsafwijking (lasten)		-/- € 4.446.301	Onrecht- matig, maar acceptabel	Onrecht- matig	Motivering van conclusie
1	Storting reserve nog uit te voeren werkzaamheden 2023-2024	-/- € 771.016	X		Pro-forma bestuursbesluit bestuur
2	Storting voorziening verlofsparen	-/- € 760.772	X		Gemeld, maar exacte omvang was pas na jaarafsluiting bekend.
3	Vrijval 2023 Voorziening voormalig personeel	€ 66.400	X		Exacte omvang pas na jaarafsluiting bekend.
4	Personeel	-/- € 2.875.731	X		Gemeld en staan hogere baten tegenover.
5	Interne zaken	-/- € 69.776	X		Hogere baten t.o.v. hogere lasten.
6	Kapitaallasten	-/- € 121.294	X		Hogere baten tov hogere lasten.
7	Automatisering	€ 159.073	X		Hogere baten t.o.v. hogere lasten.
8	Tractie	-/- € 62.072	X		Hogere baten t.o.v. hogere lasten.
9	Huisvesting	€ 31.725		X	Zijn weliswaar lagere lasten, maar niet gemeld.
10	Tractie via SWO	-/- € 42.818	X		Hogere baten t.o.v. hogere lasten.

-/- € 4.446.301

Begrotingsafwijking lasten kant nadeel van € 4.446.301.

Ad 1. Er is € 771.016 gestort voor nog uit te voeren taken 2024. Doordat dit onderdeel uit maakt van de nieuw te vormen reserve waartoe is besloten door het bestuur in december 2023, is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 2 / Ad 3. Op de voorziening personeel is per saldo € 695.000 gemuteerd. Dit bestaat uit de storting in de voorziening verlofsparen, met € 761.000 en een vrijval van de voorziening voormalig personeel met € 66.000 (voordeel). Deze voorziening is gemeld in de tussenrapportage alleen kon deze nog niet

financieel gemaakt worden, daar de exacte omvang pas na het einde van het jaar definitief bekend is geworden. Dit is een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 4. De kosten van eigen personeel en inhuur zijn € 2.952.000 hoger.

De kosten van eigen personeel laat een voordeel zien van € 4.491.000. Dit doordat het lastig is om personeel te vinden om openstaande vacatures in te vullen, tevens zijn de doorlooptijden van openstaande vacatures ook langer. De kosten voor inhuur laat een nadeel zien van € 7.443.000, er moest veel ingehuurd worden op vacatures die we (nog) niet met vast personeel kunnen invullen. Dit betreft inhuur op managementposities, adviseurs recruiters, formatie in het fysieke domein. Deze inhuur is noodzakelijk om de ambities van raad en college te kunnen uitvoeren. In overleg met het bestuur is de organisatie gestart met de invulling van deze vacatures waarvoor nog geen dekking is opgehaald bij de beide gemeenten. Tot op heden zijn voor de opgave in het fysieke domein 15 fte aangenomen of ingehuurd en loopt de werving door.

De kosten voor overige personeelskosten zijn € 76.000 lager. Dit komt door de volgende zaken:

- Hogere kosten voor zwembad en griffie HGV	€ 285.000 (ook hogere baten)
- Meerkosten organisatieontwikkeling	€ 107.000
- Voordeel Omgevingswet	€ 532.000 (is gestort in reserve)
- Voordeel locatiemanagement Oekraïne	€ 205.000 (ook lagere baten)
- Diverse overige kosten	€ 198.000 hoger
- Beveiligingskosten	€ 71.000 hoger

Deze zaken zijn al zijn benoemd in de tussenrapportage en/of er hogere baten tegen overstaan is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 5. De afwijking aan de lasten kant bedraagt € 70.000 nadelig. Dit betreft de volgende posten:

- De juridische kosten vallen € 70.000 hoger uit. Dit komt door de toename in aantallen en complexiteit van juridische procedures. Met ingang van 2024 is hier aanvullend budget voor beschikbaar.
- De portokosten zijn € 60.000 hoger. Dit komt door de mailing aan inwoners over de energietoeslag Hoogeveen en mailing 25 jaar De Wolden. Hier staan baten van € 32.000 tegenover omdat deze kosten bij de gemeenten in rekening zijn gebracht.
- De lasten voor het uitbetalen van schadekosten (verzekeringen) aan derden valt € 26.000 lager uit dan geraamd.
- De lasten van inhuur voor basisregistraties zijn € 32.000 lager waardoor er een voordeel ontstaat. De lasten voor de uitvoering van opvang vluchtelingen zijn € 10.000 lager dan begroot, hier staan baten tegenover.

Doordat alle bovenstaande zaken al zijn benoemd in de tussenrapportage en/of er hogere baten tegen overstaan is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 6. De afwijking aan de lasten kant op het onderdeel kapitaallasten bedraagt € 121.000 nadelig. De bankkosten zijn € 2.000 hoger deze waren niet opgenomen in de begroting 2023. De rentelasten zijn € 119.000 hoger dit komt doordat we conform het BBV geen rente mogen doorbelasten wanneer de rentebaten hoger zijn dan de rentelasten.

Doordat alle bovenstaande zaken al zijn benoemd in de tussenrapportage en/of er hogere baten tegen overstaan is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 7. De afwijking aan de lasten kant op het onderdeel automatisering bedraagt € 159.000 voordelig. Er is € 13.000 minder aan telefonie uitgegeven doordat in de begroting al rekening is gehouden met een nieuw licentiemodel op basis van pay per use(r). Echter hangt de vervanging van het telefonieplatform af van een eerder uitgesteld landelijke VNG-traject. Realisatie staat nu gepland voor 2024.

De kosten van consultancy vallen € 81.000 hoger uit vanwege inhuur voor trajecten zoals de overgang naar de cloud.

Er is een positief resultaat van € 42.000 op verbindingen. Deze kostenbesparing is deels gerealiseerd door de overstap van GEMNET naar GGI Netwerk. Daartegenover staat dat aan het eind van het jaar nieuwe verbindingen erbij zijn gekomen.

De kosten op onderhoud en reparatie is € 15.000 lager dit komt doordat er minder onderhoud benodigd was en het aantal reparaties meevielen.

Bij het onderdeel software hebben we € 275.000 meer uitgegeven. Dit komt doordat we kosten niet mochten activeren ten laste van het investeringsbudget mochten brengen. Hierdoor wordt het investeringsbudget niet volledig uitgeput.

Bij het onderdeel informatiebeveiliging zien we een voordelig saldo van € 31.000 deze wordt toegevoegd aan de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. En blijft beschikbaar voor 2024.

Op het onderdeel projecten is er een voordeel van € 374.000 doordat diverse projecten in de tijd naar achteren zijn verschoven. Dit is toegevoegd aan de reserve nog uit te voeren werkzaamheden. De kosten voor verwijzindex jeugd en PGB scans bedragen € 22.000 dit nadeel is in rekening gebracht aan derden. Dit leidt aan de baten kant tot een voordeel.

Doordat we de rentelasten niet mochten doorberekenen conform de BBV-regels hebben we een voordeel op de rentelasten van € 61.000.

Doordat alle bovenstaande zaken al zijn benoemd in de tussenrapportage en/of er hogere baten tegen overstaan is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 8. De afwijking aan de lasten kant op het onderdeel tractie bedraagt € 62.000 nadelig. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Hogere brandstofkosten van	€ 46.000
- Hogere kosten motorrijtuigenbelasting van	€ 11.000
- Hogere diverse kosten	€ 33.000
- Hogere kosten onderhoud	€ 22.000
- Vervanging van meer handgereedschap dan voorzien	€ 55.000

De afrekening met Area heeft nog niet plaats gevonden dit leidt tot een voordeel van € 46.000.

Doordat we de rentelasten niet mochten doorberekenen conform de BBV-regels hebben we een voordeel op de rentelasten van € 59.000.

Doordat alle bovenstaande zaken al zijn benoemd in de tussenrapportage is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 9. De afwijking aan de lastenkant op het onderdeel huisvesting bedraagt € 32.000 voordelig. Het betreft hier de huur van de gemeentewerf aan de Vos van Steenwijklaan. Het voordeel is ontstaan omdat de kosten voor de nutsvoorzieningen nog betaald worden door de beide gemeenten en budget wel volledig is ingebracht. Hierdoor ontstaat een voordeel bij de SWO en een nadeel bij beide gemeenten. Het voordeel saldo op huisvesting vloeit vanuit de SWO terug naar beide gemeenten.

Doordat de bovenstaande zaken niet zijn benoemd in de tussenrapportage en/of er hogere baten tegen overstaan is dit een onrechtmatigheid.

Ad 10. De afwijking aan de lasten kant op het onderdeel tractie via SWO betreft inkoop van middelen voor de SWID welke doorbelast worden. Tegenover deze lasten staan de baten en sluit daarmee op 0.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de begrotingsafwijking aan de baten kant.

Begrotingsafwijking (baten)		€ 2.075.450	Onrechtmatig, maar acceptabel	Onrechtmatig	Motivering van conclusie
1	Onttrekking reserve nog uit te voeren werkzaamheden 2022-2023	-/- € 217.701	X		Onderdeel van reserve waartoe is besloten.
2	Personeel	€ 1.878.816	X		Gemeld en hogere baten t.o.v. hogere lasten
3	Interne zaken	€ 21.860	X		Hogere baten t.o.v. hogere lasten
4	Kapitaallasten	€ 138.284	X		Hogere baten tov hogere lasten
5	Automatisering	€ 92.842	X		Hogere baten tov hogere lasten
6	Tractie	€ 118.531	X		Hogere baten tov hogere lasten
7	Tractie via SWO	€ 42.818	X		Hogere baten tov hogere lasten

€ 2.075.450

Inclusief reserve mutatie is dit € 2.293.151.

Van bovenstaande onvoorziene uitgaven is geen begrotingswijziging gemaakt. Wel is het bestuur over het verwachte rekeningresultaat en de afwijkingen geïnformeerd, enerzijds bij de tussenrapportage, anderzijds bij de vaststelling van de conceptjaarstukken.

Begrotingsafwijking baten kant voordeel van € 2.075.450

Ad 1. Er is € 217.701 minder onttrokken uit de reserve nog uit te voeren werkzaamheden 2022 in 2023. Doordat dit onderdeel uit maakt van de nieuw te vormen reserve waartoe is besloten door het bestuur in december 2023, is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 2. De afwijking aan de baten kant op het onderdeel personeel bedraagt € 1.879.000 voordelig. Dit komt doordat werkzaamheden in het kader van de huisvesting van Oekraïners is uitgevoerd met zowel bestaand personeel als met ingehuurd personeel. Vanuit het Rijk zijn hiervoor middelen aan de gemeenten beschikbaar gesteld. Ook zijn er meer opbrengsten voor detachering en doorbelaste kosten aan projecten. De belangrijkste afwijkingen zijn:

De baten van personeel zijn € 1.879.000 hoger. Deze hogere baten is het gevolg van:

- Vergoeding werkzaamheden Oekraïne € 846.000
- Vergoeding voor locatiemanagement -/- € 205.000 (ook lagere kosten)
- Vergoeding voor zwembad en griffie HGV € 285.000 (ook hogere kosten)
- Detacheringen, anterieure overeenkomsten etc. € 755.000
- Schadevergoedingen € 13.000
- Detacheringen € 185.000

Baten locatie management (Oekraïne) laat een nadeel zien van € 205.000 dit nadeel is aan de lasten kant een voordeel, per saldo loopt deze kostenneutraal. Hetzelfde geldt voor de kosten en opbrengsten van het zwembad en de griffie.

Doordat alle bovenstaande zaken al zijn benoemd in de tussenrapportage en/of hogere baten betreft waartegenover lasten staan, is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 3. De afwijking aan de baten kant op het onderdeel Interne zaken bedraagt € 22.000 voordelig. Dit betreft de hogere baten voor portokosten € 32.000, hier staan hogere lasten tegenover en is per saldo kostenneutraal ook zijn lagere baten voor opvang vluchtelingen € 10.000, hier staan lagere lasten tegenover en is per saldo kostenneutraal. Dit is een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 4. De afwijking aan de baten kant op het onderdeel kapitaallasten bedraagt € 138.000 voordelig. Door de renteverhogingen van de ECB bedraagt de rentevergoeding op tegoeden in de Schatkist nu circa 3%.

Voor 2023 hebben we hierdoor een bedrag van € 138.000 aan rente-inkomsten ontvangen. Omdat hier een nadeel aan de lasten kant is van € 121.000 is dit een acceptabel onrechtmatigheid.

Ad 5. De afwijking aan de baten kant op het onderdeel Automatisering bedraagt € 93.000 voordelig. Dit voordeel komt door de doorbelasting van de kosten voor:

- Verwijsindex jeugd en PGB scans	€ 22.000
- Jeugdvolgsysteem ROL-RMC	€ 15.000
- Notubiz	€ 54.000
- Overig	€ 2.000

Omdat hier ook hogere lasten tegenover staan is dit een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 6. De afwijking aan de baten kant op het onderdeel tractie bedraagt € 119.000 voordelig. Dit voordeel komt voornamelijk door de doorbelasting van de onderhoudswerkzaamheden aan de sportvelden € 50.000 hier staan ook hogere lasten tegenover. Minder opbrengsten autoverkoop € 30.000 en de niet begrote ontvangen schadevergoedingen € 67.000 deze zaken zijn gemeld in de tussenrapportage daarom is dit ook een acceptabele onrechtmatigheid.

Ad 7. De afwijking aan de baten kant op het onderdeel tractie via SWO betreft inkoop van middelen voor de SWID welke doorbelast worden. Tegenover deze baten staan de lasten en sluit daarmee op 0.

Incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten opgenomen.

Omschrijving	Incidentele baten	
Vergoeding Oekraïne werkzaamheden	€	2.514.000
Onttrekking aan reserve	€	748.104
Vrijval voorziening voormalig personeel	€	66.400
Schadevergoedingen	€	79.954
Baten van derden	€	99.493
Totaal Incidentele baten	€	3.507.951

Toelichting

Er is een bate ontvangen van € 2.514.000 als vergoeding van het Rijk (via de gemeenten) voor de uitvoering van werkzaamheden om vluchtelingen te huisvesten.

In 2022 is een reserve gevormd voor nog uit te voeren werkzaamheden waarvan het budget in 2023 beschikbaar moest blijven. Dit betreft een 'incidentele' onttrekking.

In 2022 is voor voormalig personeel een voorziening getroffen. De werkelijke kosten zijn ten laste van de voorziening gebracht. Het restant van de beschikbare voorziening is 'vrijgevallen'.

De baten van derden betreft de vergoeding voor gemaakte kosten voor andere partijen dan de SWO en die vervolgens in rekening zijn gebracht bij de derde partij. Het betreft hier bijvoorbeeld kosten voor de stichting Werkgelegenheidsinitiatieven DW, "Vindplaats schulden", diverse trainingen en werkzaamheden verricht voor het regionale programma 'Schoolverlaten'.

In onderstaande tabel zijn de incidentele lasten opgenomen.

Omschrijving	Incidentele lasten	
Voorziening voormalig personeel	€	304.935
Oekraïne gerelateerde lasten	€	2.514.000
Storting in Verlofsparen voorziening	€	760.773
Storting in reserve	€	771.016
Schadekosten	€	58.366
Lasten van derden	€	107.439
Wet open overheid	€	223.310
Totaal Incidentele lasten	€	4.739.839

Toelichting

De incidentele lasten betreft de lasten van voormalig personeel voor mogelijke WW-verplichtingen.

Als gevolg van de huisvesting van vluchtelingen zijn er meer kosten gemaakt op het gebied van ingeleend personeel en beveiliging.

Als gevolg van de in 2022 gewijzigde cao-gemeenten is een voorziening getroffen en in 2023 aangevuld met € 760.773. De storting in de reserve voor nog niet uitgevoerde taken bedraagt € 771.016. Ook dit wordt als incidenteel aangemerkt. Inhoudelijk is dit toegelicht bij de toelichting op de exploitatie. De schadekosten en lasten van derden zijn bovenstaand bij de incidentele baten toegelicht.

De gemaakte kosten voor de voorbereiding op de implementatie van de Wet open overheid zijn als incidenteel aan te merken en zijn in bovenstaande opstelling meegenomen.

Bijlage taakvelden SWO De Wolden-Hoogeveen

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo
0.1 Bestuur	822	-822	0
0.2 Burgerzaken	2.060	-2.060	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	477	-477	0
0.4 Overhead	31.776	-31.776	0
0.5 Treasury	201	-201	0
0.61 OZB woningen	339	-339	0
0.62 OZB niet-woningen	229	-229	0
0.63 Parkeerbelasting	8	-8	0
0.64 Belastingen overig	480	-480	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	771	-771	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	127	-127	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.836	-1.836	0
2.1 Verkeer en vervoer	2.292	-2.292	0
2.2 Parkeren	177	-177	0
2.3 Recreatieve havens	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	2	-2	0
3.1 Economische ontwikkeling	1.168	-1.168	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	490	-490	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	315	-315	0
3.4 Economische promotie	678	-678	0
4.1 Openbaar basisonderwijs	73	-73	0
4.2 Onderwijshuisvesting	389	-389	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.560	-1.560	0
5.1 Sportbeleid en activering	862	-862	0
5.2 Sportaccommodaties	2.740	-2.740	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	235	-235	0
5.4 Musea	75	-75	0
5.5 Cultureel erfgoed	73	-73	0
5.6 Media	133	-133	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.778	-3.778	0

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.546	-4.546	0
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.891	-3.891	0
6.3 Inkomensregelingen	3.001	-3.001	0
6.4 WSW en beschut werk	3.051	-3.051	0
6.5 Arbeidsparticipatie	1.585	-1.585	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.251	-1.251	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0
6.71b Begeleiding (WMO)	0	0	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	0	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	17	-17	0
6.72a Jeugdzorg begeleiding	0	0	0
6.72b Jeugdzorg behandeling	0	0	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0
6.73a Pleegzorg	0	0	0
6.73b Gezinsgericht	0	0	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	245	-245	0
7.2 Riolering	1.465	-1.465	0
7.3 Afval	874	-874	0
7.4 Milieubeheer	962	-962	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	480	-480	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	2.530	-2.530	0
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	730	-730	0
8.3 Wonen en bouwen	3.413	-3.413	0
Totaal	82.205	-82.205	0

Rechtmatigheidsverantwoording van de directie

Verantwoordelijkheid bestuur

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht de directie toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het bestuur op vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.461.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Begrotingscriterium		Bedrag (*1.000)
1A.	Overschrijding lasten programma's	€ 3.643
1B.	Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	Nvt
2.	Ongeautoriseerde reservemutaties	€ 771
3.	Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan het bestuur zijn gemeld	€ 32
Totaal begrotingsonrechtmatigheden		€ 4.446
4.	Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (onderdeel 1 + 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid	€ 4.414
5.	Resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	€ 32
Voorwaarden criterium		
Geconstateerde afwijkingen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen.		€ 742
M&O criterium		
Geen afwijkingen geconstateerd.		
Totaal van onrechtmatigheden		
Totaal geconstateerde afwijkingen		€ 5.188
Waarvan acceptabele begrotingsonrechtmatigheden zijn		€ 4.414

Het resterend saldo aan begrotingsonrechtmatigheden wordt nader toegelicht in paragraaf analyse begrotingsafwijkingen.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft de directie ook beschreven welke actie ze onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023**Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen te Hoogeveen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 en van het vermogen van Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2023.
- De balans per 31 december 2023.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van de directie over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023.
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid, beiden vastgesteld door het bestuur op 5 december 2023 en het Controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is een zogenoemde affiliate van Deloitte NSE LLP en maakt onderdeel uit van het internationale netwerk van Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

2407F56CF2/JD/1

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 820.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het controleprotocol vastgesteld door het bestuur op 5 december 2023.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen relevant zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 820.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de gemeenschappelijke regeling en haar omgeving, de componenten van het interne-beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de directie inspeelt op frauderisico's en het interne-beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het bestuur toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij constateren dat de directie beschikt over een interne frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode en de Regeling melden vermoeden misstand en inbreuk op Unierecht Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen, de notitie Misbruik en Oneigenlijk gebruik. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne-beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in nauwe samenwerking met onze forensische specialisten. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

- Wij hebben het in de controlestandaarden veronderstelde frauderisico onderkend met betrekking tot het doorbreken van interne-beheersmaatregelen door het management, inclusief of indicaties zijn geweest voor tendentie bij het management van de gemeenschappelijke regeling die mogelijk een risico vormt op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude.

2407F56CF2/JD/2

Wij hebben de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het risico van het doorbreken van interne-beheersmaatregelen door het management:

- Het toetsen of specifieke journaalboekingen en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht, aanvaardbaar zijn.
- Het toetsen of specifiek (op basis van fraudekarakteristieken) journaalboekingen die gedurende het boekjaar en tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.
- Het evalueren van oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management bij het maken van de in de jaarrekening opgenomen schattingen zoals de waardering de voorziening verlofsparen.
- Het identificeren en, indien van toepassing, beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogveen.
- Wij hebben een frauderisico onderkend met betrekking tot het verantwoord van significante facturen (inkooptransacties met een zekere omvang) waarvoor geen prestatie is verkregen of die betrekking hebben op goederen of diensten geleverd voor persoonlijk gebruik.

Wij hebben de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op bovengenoemd risico:

- Het toetsen of voor de – op basis van een statistische steekproef gekozen – significante facturen de prestaties overeenkomstig zijn verkregen door de gemeenschappelijke regeling.

Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van deze frauderisico's zijn tevens gericht op een evaluatie van de opzet en de implementatie van de relevante interne-beheersingsmaatregelen om het risico te beperken.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, de directie en de concern controller.

Hieruit volgen geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de gemeenschappelijke regeling door inlichtingen in te winnen bij het management, de directie en het lezen van bestuursnotulen.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de wet- en regelgeving overwogen die is opgenomen in het normenkader als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

2407F56CF2/JD/3

Daarnaast is de gemeenschappelijke regeling onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van de gemeenschappelijke regeling en de complexiteit van wet- en regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van de wet- en regelgeving die geen direct effect heeft op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de gemeenschappelijke regeling dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot:

- (i) Het management en de directie, en, in voorkomend geval, het bestuur vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft.
- (ii) De eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Onze verantwoordelijkheden inzake het beoordelen van de door de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen gehanteerde veronderstellingen inzake haar financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn beschreven in het hoofdstuk "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening". Bij het invullen van onze verantwoordelijkheden hebben wij – rekening houdend met de materialiteit voor de jaarrekeningcontrole ad € 820.000 – een aantal werkzaamheden uitgevoerd, waaronder:

- Het kennisnemen van de financiële uitgangspunten zoals opgenomen in de verordeningen van Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen.
- Het kennisnemen van de primaire begroting 2024. Daarnaast hebben wij kennis genomen van de risicoparaagraaf in de begroting 2024, hieruit blijken geen aanvullende risico's geïdentificeerd ten opzichte van de jaarrekening.
- Het inwinnen van inlichtingen bij de directie, het bestuur en het management over hun kennis van eventuele significante risico's die zijn ontstaan na de periode van de door de directie en het bestuur verrichte werkzaamheden in het kader van het opstellen van de risicoparaagraaf.

2407F56CF2/JD/4

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen met betrekking tot de risico-inschattingen zoals opgenomen in de risicoparagraaf.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Inleiding.
- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- Overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV voor het jaarverslag is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. De directie is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

2407F56CF2/JD/5

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen, en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid, beiden vastgesteld door het bestuur op 5 december 2023, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.

2407F56CF2/JD/6

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 4 juli 2024

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.M.J. van Vugt RA

2407F56CF2/3D/7

Vaststelling

B e s l u i t:

Vaststellen van de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen.

Aldus vastgesteld in het bestuur op 11 juli 2024.

Namens het bestuur,

Inge C.J. Nieuwenhuizen en Martijn Breukelman

